

PARODOS IR RENGINIAI

Liepa – rugsėjis

■ **Lietuvos nacionalinio muziejaus Naujajame arsenale** rugsėjo 10–11 d. vyko dviemėtės neakivaizdinės *Krašto pažinimo mokyklos* baigiamoji sesija.

► Rugsėjo 17 d. čia atidaryta paroda „Senoji Lietuva“. Paroda pratęsė parodų ciklą „Lituanistika užsienio šalių saugyklose“, supažindino su Rusijos etnografijos muziejuje sukaupta lietuvių etnografijos kolekcija.

► Rusijos etnografijos muziejaus lietuviškoje kolekcijoje saugomi 2 428 eksponatai, gausus ikonografinės ir aprašomosios medžiagos fondas.

► Lietuvos nacionalinis muziejus ir Rusijos etnografijos muziejus paruošė leidinį „Senoji Lietuva“, kuriame pristatyta seniausia kolekcijos dalis – drabužiai ir ikonografijos rinkinys iš 1867 metų visos Rusijos etnografijos parodos, A. Seržputovskio ir E. Volterio ekspedicijų medžiaga.

► Muziejaus padalinyje, **Senajame arsenale**, liepos 7 d. muziejus ir JAV Lietuvių bendruomenės kultūros taryba pristatė fotografijų albumą „Lietuvių kultūrinis paveldas Amerikoje“. Albumą pristatė muziejaus direktorė Birutė Kulnytė, atsakingasis redaktorius Algis Lukas, Vilniaus universiteto prof. Domas Kaunas, Vilniaus universiteto prof. Romualdas Grigas. Kultūrinę programą atliko Vilniaus jaunimo folkloro ansamblis „Spiečius“.

► Muziejaus padalinyje, **Gedimino pilies bokšte**, rugpjūčio 23 d. atidaryta fotografijų paroda, skirta Baltijos kelio 20-mečiui paminėti.

► Muziejaus padalinyje, **Signatarų namuose**, liepos 2 d. vyko vakaras, kuriame Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Europos parlamento narys Justas Vincas Paleckis pristatė septynių Europos parlamento narių knygą „Mūsų skrydžiai Europos Sąjungoje“.

► Rugsėjo 24 d. pristatyta Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarės Birutės Valionytės fotografijų albumas „Didžioji Lietuva“. Vakara vedė direktorė Birutė Kulnytė.

► Muziejaus padalinyje, **Vinco Kudirkos muziejuje**, rugpjūčio 20 d. vyko naumiestietės, literatų klubo „Lygumų šaltinis“ narės Onutės Povilaitienės jubiliejinė kūrybos popietė „Pro tą patį langą...“

■ **Lietuvos dailės muziejus** kartu su partneriais rugpjūčio 9–16 d. Palangos Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčioje surengė sakralinės muzikos festivalį „Ave Maria“.

Palangos sakralinės muzikos ir poezijos festivalis „Ave Maria“ – svarbus profesionalaus meno populiarinimo projektas, papildantis Palangos kultūrinio gyvenimo erdvę.

Pirmasis impulsas organizuoti šį festivalį buvo sakralinės muzikos ir poezijos valanda, Lietuvos dailės muziejaus iniciatyva 2008 m. vasarą surengta Palangos šventovėje, prie restauruoto Švč. Mergelės Marijos paveikslas – meniško, vienintelio Lietuvoje žinomo verkiančią Švč. Mergelę vaizduojančio sakralinės tapybos kūrinio, nuo seno gerbiamo tikinčiųjų.

► Rugpjūčio 28 d. – rugsėjo 14 d. istorinėje Kvedlinburgo (Quedlinburg) pilyje veikė Lietuvos dailės muziejaus parengta Lietuvos tūkstantmečio programos paroda „Lietuva: kultūra ir istorija“ vokiečių kalba. Paroda iškilmingai buvo atidaryta rugpjūčio 28 d. Ją atidarė Saksonijos-Anhalto federalinės žemės parlamento pirmininkas Dieteris Steinecke, šios žemės valstybės ministras ir vyriausybės kanceliarijos vadovas Raineris Robra, Kvedlinburgo miesto vicemeras Wolfgangas Schelleris, Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto narys Vydas Gedvilas bei Lietuvos ambasados Vokietijoje pirmoji sekretorė Nerija Bendinskienė. Po parodos atidarymo barokinėje pilies salėje vyko Lietuvos tūkstantmečiui skirtas iškilmingas koncertas, kuriame Guoda

Gedvilaitė ir Vilhelmas Čepinskis atliko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio, Balio Dvariono, Cezario Franko, Roberto Schumanno kūrinius.

► Muziejaus padalinyje, **Vilniaus paveikslų galerijoje**, rugsėjo 3 d. (vieną dieną) buvo eksponuojama didžiausia pasaulyje 100 kg svorio auksinė moneta, nukaldinta Karališkojoje Kanados monetų kalykloje. Šios parodos proga surengtoje spaudos konferencijoje dalyvavo Kanados ambasadoriaus patarėjas ir biuro vadovas Habibas Masudas (Habib Massoud), Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, UAB „Monetų namai“ atstovas Baltijos šalims Remigijus Dinda. Tai vienintelė iš penkių nukaldintų aukso monetų, rodomų viešai. Lietuva yra devintoji šalis, kurioje „Nordic Moneta OY“ įmonių grupė eksponavo Gineso rekordų knygoje (2007) įregistruotą monetą.

► Rugsėjo 20 d. galerijoje vyko parodomoji arbatos ceremonija, kurią vedė grupės *Byakudan-no-kai* meistrė Sodan Saito ir jos mokiniai iš *Byakudan-no-kai* (Sandalmėdžio grupės). Pirmąją arbatos ceremoniją iškilmingai pradėjo Japonijos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė Lietuvoje Mijoko Akaši (Miyoko Akashi) ir LDM Nacionalinės dailės galerijos vadovė dr. Lolita Jablonskienė. Rugsėjo 24 d. Lietuvos dailės muziejus ir Japonijos ambasada visuomenę pakvietė į Vilniaus paveikslų galerijoje surengtą konferenciją, kurioje buvo pristatyta Masu Jamamoto (Masu Yamamoto) „Kimono“, Jumiko Matsumoto (Yumiko Matsumoto) išpieštų kriauklių geldelių, Jošiko Ogura Obi (Yoshiko Ogura Obi) (kimono diržų) paroda ir japoniško puokščių komponavimo meno (ikebana) meistrės Korei Matsumoto renginys. Spaudos konferencijoje dalyvavo Japonijos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė Lietuvoje Mijoko Akaši, Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, parodos autorės Masu Jamamoto, Jumiko Matsumoto, Korei Matsumoto. Po spaudos konferencijos atidaryta Masu Jamamoto „Kimono“, Jumiko Matsumoto išpieštų kriauklių geldelių, Jošiko Ogura Obi (kimono diržų) paroda.

► Rusėjo 26 d. galerijoje vyko japoniškų puokščių komponavimo, gamybos (ikebanos) demonstracija (Korei Matsumoto).

► Rugsėjo 29 d. atidaryta iškilus lietuvių dailininko Arvydo Každailio jubiliejinė kūrybos paroda „Nuo – iki“ (veikė iki 2009 m. lapkričio 15 d.). Parodoje buvo eksponuojama apie 200 dailininko kūrinių.

► Muziejaus padalinyje, **Taikomosios dailės muziejuje**, liepos 5 d. atidaryta Lietuvos tūkstantmečio programos paroda „Baltų menas“ (veiks iki 2010 m. balandžio 18 d.). Tai pirmą kartą Europoje surengta baltų juvelyrikos ir kitų baltiškų meno dirbinių paroda, pristatomas baltų meninis palikimas. Skandinavai didžiuojasi savo protėviais vikingais, vokiečiai – germanais, o lietuviai gali didžiuotis baltų kultūra. Parodos organizatoriai: Vilniaus dailės akademija, Lietuvos dailės muziejus, UAB „Elektroninės leidybos namai“. Parodos kuratoriai: dr. Adomas Butrimas, dr. Marius Iršėnas, dr. Vaida Ščiگیlienė, Baiba Vaska, dr. Ana Bitner-Vroblevska (Anna Bitner-Wróblewska), dr. Rasa Banytė-Rowel, dr. Anetė Karlsonė. Parodos partneriai: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos dailės muziejus, Vytauto Didžiojo karo muziejus, Mažeikių muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Žemaičių muziejus „Alka“, Šilutės muziejus, Trakų istorijos muziejus, Šiaulių „Aušros“ muziejus, Valstybinė kultūrinio rezervato direkcija Kernavėje, Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, Latvijos nacionalinis istorijos muziejus, Rygos istorijos muziejus, Ventspilio muziejus (Latvija), Varšuvos archeologijos muziejus, Archeologijos ir istorijos muziejus Elblonge (Lenkija), Berlyno proistorės muziejus (Vokietija), Balstogės istorijos muziejus (Lenkija), Suvalkų istorijos muziejus (Lenkija), Latvijos etnografijos muziejus. Parodos pagrindinis rėmėjas buvo Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija.

► Liepos 5 d. atidaryta Lietuvos tūkstantmečio programos paroda „Lietuva senuosiuose istorijos šaltiniuose“. Ją surengė Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos

dailės muziejus, Lietuvos archyvų departamentas ir Lietuvos valstybės istorijos archyvas. Parodoje buvo eksponuojama daugiau negu 200 dokumentų iš Lietuvos, Vokietijos, Lenkijos, Rusijos, Latvijos, Austrijos, Ukrainos archyvų ir bibliotekų.

Istorijos dokumentų, leidinių, žemėlapių paroda pristato Lietuvos valstybės ir visuomenės ištiso tūkstantmečio raidą nuo pirmojo Lietuvos vardo paminėjimo 1009 m. Kvedlinburgo analuose iki nepriklausomybės atkūrimo ir valstybės integracijos į NATO bei Europos Sąjungą dokumentų. Paroda pirmą kartą Lietuvoje pristatė esmines istorijos datas atspindinčius unikalius dokumentus: Kvedlinburgo analus, Gedimino laiškus, Krėvos sutarties ir Liublino unijos aktus, Abiejų Tautų Respublikos padalinimų, tautinio atgimimo dokumentus, 1991 m. kovo 11 d. aktą ir kitus šaltinius. Apie 300 svarbiausių valstybės istorijos dokumentų į parodą buvo atvežta iš Latvijos, Lenkijos, Rusijos, Vokietijos, Švedijos, Austrijos ir kitų šalių archyvų bei bibliotekų. Paroda taip pat gausiai buvo papildyta įdomiaisiais Lietuvoje saugomais šaltiniais. Ji ne tik atskleidė Lietuvos istorijos lūžinius momentus, bet ir aktualiai pristatė tradicinius istorinius regioninius bei visos Europos politinius, diplomatinis, kultūrinis ir kitus ryšius.

► Liepos 5 d. atidaryta Lietuvos tūkstantmečio programos paroda „Vavelis Vilniuje. Nuo Jogailaičių iki Abiejų Tautų Respublikos pabaigos“. Ją surengė Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos dailės muziejus ir Krokuvos Vavelio karališkoji pilis. Parodoje buvo pristatyta Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų dvynės – Krokuvos Vavelio karališkosios pilies paveldas. Bendri Lietuvos ir Lenkijos valdovai, tie patys menininkai kūrė Krokuvos ir Vilniaus rezidencijas, kurios patyrė panašų klestėjimo ir sunykimo likimą. Parodos chronologija apėmė XIV–XVIII a. Daugiau negu 100 vertingų eksponatų parodoje iliustravo Vavelio pilies ir katedros istoriją, unikalų paveldą, istorinius ryšius su Vilniaus rūmais, pilyje sukauptus muziejinius rinkinius. Tarp vertingiausių parodos akcentų buvo pasaulinio garso Žygimanto Augusto gobelenų kolekcijos audiniai, XVI–XVII a. puošę ir Vilniaus rūmus. Parodoje taip pat buvo galima pamatyti Lietuvos ir Lenkijos valdovų, didikų portretų rinkinį, medalių kolekciją, lobyno vertybes, koklius, ginklus, įvairius radinius ir kitus taikomosios dailės kūrinius bei unikalias liuanistines vertybes.

► Liepos 5 d. vyko senosios muzikos koncertas „Tempesta Di Dolcezza“. Koncerto metu skambėjo itališkos arijos ir instrumentinė muzika. Koncertą surengė Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos dailės muziejus, VŠĮ „Banchetto Musicale“, VŠĮ „Vita Antiqua“.

► Liepos 15 d. visuomenei pristatyta prof. Mečislavo Jučo knyga „Žalgirio mūšis“, skirta Žalgirio mūšio 600 metų jubiliejui (1410–2010). Renginyje dalyvavo, kalbėjo prof. Mečislavas Jučas, Romualdas Budrys, dr. Vydas Dolinskas, dr. Edmundas Rimša, dr. Irena Valikonytė, aktorius Mantas Cegelskas. Renginį organizavo Lietuvos dailės muziejus ir Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai.

► Rugsėjo 10 d. vyko klavesino koncertas. Kūrinius atliko Yoshiko leki.

► Rugsėjo 22 d. įvyko Antano Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ sukūrimo 150 metų sukakčiai vakaras ir dailininko Prano Lapės iliustruoto „Anykščių šilelio“ jubiliejinio leidinio sutiktuvs.

Renginį organizavo Lietuvos dailės muziejus, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus bei leidykla-spaustuvė „Petro ofsetas“.

Kultūros vakare dalyvavo literatūrologė, Vilniaus universiteto profesorė Viktorija Daujotytė, dailėtyrininkė dr. Nijolė Tumėnienė, istorikas, Anykščių A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus direktorius Antanas Verbickas, Anykščių senųjų giesmių ir dainų ansambelis (vadovė Violeta Juciuvienė). Vakara vedė literatūrologė dr. Brigita Speičytė.

► Rugsėjo 30 d. vyko Tarptautinės vertėjų dienos minėjimas ir Šv. Jeronimo premijų įteikimo ceremonija. Koncertavo „Vilnius Brass“ kvintetas (vadovas Marius Balčytis).

► Muziejaus padalinyje, **Nacionalinė dailės galerijoje**, liepos 9 d. surengtas dienaščio „Draugas“ šimtmečio jubiliejui skirtas vakaras ir knygos „Draugui“ – 100. Už tikėjimą ir lietuvių – pristatymas. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus, Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, „Draugo“ fondo tarybos pirmininkė ir leidinio tarybos direktorė, knygos sudarytoja Marija Bareikaitė-Remienė, Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, istorikas dr. prof. Juozas Skirius, knygos redaktorė Audronė Viktorija Škiudaitė, aktorė Jūratė Vilūnaitė, folkloro ansambelis „Ūla“ (vadovė Janina Bukantaitė).

► Rugsėjo 20 d. galerijoje lankėsi Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Prezidentė apžiūrėjo nacionalinės programos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ tarptautinę parodą „Spalvų ir garsų dialogai. M. K. Čiurlionio ir amžininkų kūryba“ ir dalyvavo pokalbyje-diskusijoje su grupe žymių Lietuvos kultūros veikėjų.

► Liepos–rugsėjo mėn. galerijos auditorijoje ketvirtadieniais buvo demonstruojami kino filmai apie Mikalojų Konstantiną Čiurlionį, Edvardą Munką (Edvard Munch), Arnoldą Šionbergą (Arnold Schönberg), Františką Kupką (Frantisek Kupka). Filmai buvo demonstruojami nemokamai. Šią programą rėmė Lietuvos Respublikos kultūros fondas, Hradec Kralovė regionas, Čekijos Respublika. Projekto partneriai buvo Lietuvos kino studija, Lietuvos kinematografininkų sąjunga, Arnoldo Šionbergo centras (Viena, Austrija).

► Rugsėjo 20 d. galerijoje surengtas koncertas „Tarp tylos ir garso. Mikalojus Konstantinas Čiurlionis ir jo amžininkai“. Jo metu kompozitorių Mikalojaus Konstantino Čiurlionio, Aleksandro Skriabino, Arnoldo Šionbergo, Gabrielio Forė (Gabriel Fauré) kūrinius atliko Lietuvos nacionalinės premijos laureatas Čiurlionio kvartetas, pianistai – tarptautinio M. K. Čiurlionio pianistų ir vargonininkų konkurso 1978 m. laureatas Jurgis Karnavičius ir Rimantas Vingras.

► Rugsėjo 21–23 d. galerijoje buvo įgyvendinta speciali ilgojo savaitgalio programa, skirta nacionalinės programos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ tarptautinės parodos „Spalvų ir garsų dialogai. Mikalojaus Konstantino Čiurlionio ir amžininkų kūryba“ parodos „M. K. Čiurlionis ir jo amžininkai“ užbaigimui.

► Rugsėjo 26 d. – spalio 2 d. galerijoje įgyvendinta speciali programa, kurios metu lankytojai už sumažintą kainą galėjo susipažinti su šių metų birželio 20 d. atidaryta unikalio XX a. Lietuvos dailės ekspozicija. Vienuolikoje rekonstruotos galerijos saliu eksponuojama 180-ies žymiausių Lietuvos dailininkų 450 kūrinių. Pristatoma Lietuvos dailės raida nuo XX a. pradžios iki šių dienų. Rengiamos ekskursijos ir edukaciniai užsiėmimai.

► Muziejaus padalinyje, **Prano Domšaičio galerijoje**, liepos 10 d. atidaryta Aleksandro Koldės (Alexander Kolde, 1886–1963) litografinių ciklų paroda (veikė iki rugsėjo 27 d.).

Parodoje buvo eksponuojami du vokiečių dailininko ekspresionisto Aleksandro Koldės litografiniai ciklai, sukurti apie 1920-uosius metus Karaliaučiuje. Tai „O angelas stojo prie Dievo“ bei „Keliaujantis Kristus“. A. Koldės litografijų paroda surengta bendradarbiaujant su Liūneburgo Rytprūsių krašto muziejumi (*Ostpreußisches Landesmuseum Lüneburg*, Vokietija). Eksponuotos litografijos priklauso dailininko šeimai.

► Rugsėjo 9–10 d. galerijoje vyko III tarptautinis pajūrio regiono stendinių modelių konkursas. Jį suorganizavo Klaipėdos regiono modeliavimo klubas „Mikropasaulis“. Konkurse dalyvavo stendinių modelių kūrėjai iš Lenkijos, Latvijos, Ukrainos ir Lietuvos miestų Klaipėdos, Gargždų, Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Druskininkų, Kėdainių, Panevėžio ir kt. Konkursui buvo pristatyta apie 200 modelių. Konkurso daly-

viai – vaikai bei jaunimas ir suaugusieji. Renginiui buvo pateikti automašinių, laivų, lėktuvų, įvairios ginkluotės, šarvų, pastatų ir kt. objektų modeliai. Stendiniai modeliai buvo padaryti iš popieriaus, plastiko ir kt. medžiagų. Dalis stendinių modelių buvo eksponuojama parodoje, kuri veikė rugpjūčio 8–28 d. galerijoje.

► Muziejaus padalinyje, **Radvilų rūmuose**, liepos 2 d. atidaryta Lietuvos tūkstantmečio paminėjimo dainų ir šokių šventės „Amžių sutartinė“ lietuvių liaudies meno paroda „Tradicija ir dabartis“. Tą pačią dieną rūmuose vyko spaudos konferencija, kurioje buvo pristatyta ši paroda. Renginio metu kalbėjo Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, parodos kuratorės Marija Kuodienė, Irena Ūdraitė, Dalia Bernotaitė-Beliauskienė (LDM), dr. Elena Počiulpaitė (Lietuvos liaudies kultūros centras) bei Irena Seliukaitė (LR kultūros ministerijos Regionų kultūros skyrius).

► Rugsėjo 3–5 d. rūmuose buvo pašarvoti didikų Radvilų palaikai. Rugsėjo 5 d. palaikai išskilingai perlaidoti Dubingių piliavietėje.

► Muziejaus padalinyje, **Laikrodžių muziejuje**, rugsėjo 5 d. jaunimo klubo „Saulutė“ šokių studija „Intrus“ parodė *street dance show* spektaklį „Pašok man tai...“ Renginyje taip pat dalyvavo fakyrai, grafičių piešėjai, lankytojai, patys šokdami ir piešdami grafičius, išsilieję į gatvės kultūrą muziejaus kiemelyje.

► Muziejaus filialas – **Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninio ir LIMIS centras (LM ISC LIMIS)** – rugsėjo 24 d. Nacionalinėje dailės galerijoje surengė seminarą „Kultūros paveldo objektų skaitmeninimas Lietuvos muziejuose: dabartis ir perspektyvos“, kuriame dalyvavo apie 140 Lietuvos muziejinkų, kurie dirba arba ruošiasi dirbti kultūros paveldo skaitmeninimo srityje.

■ **Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus Centrinuose rūmuose** liepos 2 d. atidaryta paroda „Vytis: istorija ir dailė“, skirta Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Parodoje nušviečiama svarbiausio Lietuvos valstybinio heraldinio ženklo – Vyčio istorinė raida nuo XIV a. pabaigos iki šių dienų. Tai didžiausia Lietuvos herbui skirta paroda, kurioje rodoma daug žiūrovams pirmą kartą pristatomų rodimų iš Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Vytauto Didžiojo karo muziejaus, Trakų istorijos muziejaus, Lietuvos nacionalinio muziejaus, Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus, Vilkaiviškio vyskupijos muziejaus, taip pat iš privačių rinkinių. Parodą remia Kultūros rėmimo fondas ir Kauno miesto savivaldybė.

► Rugsėjo 9 d. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus antrojo aukšto salėse ėmė veikti atnaujinta, dėl pastato stogo rekonstrukcijos darbų buvusi laikinai uždaryta, XX a. I p. Lietuvos dailės ekspozicija.

► Rugsėjo 12 d. skambėjo solinis Žilvino Brazausko klarneto koncertas.

► Rugsėjo 25 d. surengtas Juditos Leitaitės (mecosopranas) ir Sergejaus Malcevo (fortepijonas, Rusija) vokalinės muzikos koncertas „Menu kerinčius valso garsus“.

► Muziejaus padalinyje, **M. Žilinsko dailės galerijoje**, liepos 7 d. atidaryta šešių Virdžinijos (JAV) dailininkų paroda „Peizažų įvairovė“. Pristatyti Kimo Abrahamo (Kim Abrahams), Gario Bauerso (Gary Bowers), Juditos Džiadi (Judith Judy), Ingės Strak (Inge Strack), Deivido Goslino (David Goslin) ir Robo Vanderio Zee (Rob Vander Zee) kūriniai, bylojantys peizažo žanro atgimimą šiuolaikinėje Amerikos tapyboje. Retą galimybę pažvelgti į šiuolaikinį Amerikos meną suteikė didžiausia privati Vašingtono meno galerija „Alex“ ir jos savininkas – parodos kuratorius Viktoras Gaetanas (Victor Gaetan).

► Liepos 14 d. lietuviškam lietuvi pasitikus Japonijos saulę nusidriekė plati šiuolaikinio meno vaivorykštė – atidaryta tarptautinė paroda „Rain Meets the Sun“ („Lietus sutinka saulę“). Dalyviai: Ay-O, Tokio Maruyama, Naotaka Sugimoto, Akira Komoto, Taeko Mori, Jošiko Marujama (Yo-

shiko Maruyama), Rikija Iwakuma (Rikiya Iwakuma), Mitsumasa Kadota, Tasiaki Hikosaka (Toshiaki Hicosaka), Hiroši Egami (Hiroshi Egami), Tei Kobajaši (Tei Kobayashi), Jonas Mekas, Vytenis Lingys, Laisvydė Šalčiūtė, Kęstutis Musteikis, Diana Radavičiūtė, Kęstutis Grigaliūnas, Aistautė Valiūtė, Daumantas Plechavičius, Saulius Valius. Parodos metu Kaune svečiavosi ir paskaitas skaitė kuratoriai Hiroko Murata ir Tatsuhiro Murata iš šiuolaikinio meno centro „Youkobo Art Space Tokyo“, taip pat Atsuko Takahasi ir Fumiko Otsuka iš Tarptautinio popieriaus meno centro Mino mieste. Iš viso projekte dalyvavo 26 menininkai ir kuratoriai iš Lietuvos ir Japonijos. Šis Sauliaus Valiaus ir Eglės Komkaitės-Baltušnikienės kuruojamas projektas, subūręs ryškias šiuolaikinio meno asmenybes – reikšmingas ilgamečio šalių kultūrinio bendravimo rezultatas.

► Rugsėjo 11 d. skambėjo klavesino virtuozės Jošiko leki (Yoshiko leki) koncertas. Koncertą rengė Japonijos ambasada Lietuvoje.

► Muziejaus padalinyje, **Paveikslų galerijoje**, liepos 4 d. atidarytos šiuolaikinio meno festivalio „Kaunas In Art 2009“ parodos.

Projekto dalyviai iš Italijos, Estijos, Danijos, Prancūzijos, Portugalijos, Vokietijos ir kitų šalių pakviesti kurti viešose miesto erdvėse ir galerijų salėse. Dailininkai pristatė fotografijas, tapybos, videostaliacijos kūrinius. Ypač dėmesys buvo skiriamas šiuolaikinio meno tendencijoms, tarpdisciplininiais menams. Projekto organizatorius: LDS galerija „Meno parkas“.

► Rugpjūčio 28 d. atidaryta Česlovo Lukensko personalinė paroda „Motografika – aptapyba – apkaustika“. Ekspozicija apėmė vėliausią menininko kūrybą, tematinius ir technologinius ieškojimus, taip pat dalį viso trisdešimties metų kūrybinio laikotarpio grafikos, tapybos, koliažo, asambliažo, instaliacijos, objekto ir videomeno darbų. Retrospektyvinėje trisdešimties metų Č. Lukensko kūrybinį laikotarpį žymincioje parodoje atskleistos temų transformacijos, meninių įvaizdžių kaita ir įvairovė, žanrų ir disciplinų sankirtos. Ekspozicijoje akcentuoti autoriui svarbūs virsmai tarp grafikos ir tapybos, erdvės ir laiko menų, kūrybinių ieškojimų kelias į abstraktumą bei konceptualumą.

► Rugsėjo 22 d. vyko pasimatymas su visada intriguojančiu bei provokuojančiu parodos „Motografika – aptapyba – apkaustika“ autoriumi Česlovu Lukensku.

► Muziejaus padalinyje, **Keramikos muziejuje**, rugpjūčio 26 d. atidaryta Kauno skyriaus Keramikos dirbtuvėse vykusio jubiliejinio tarptautinio keramikos simpoziumo „Mes“, skirto redukciniam degimui ir viršglazūrinei tapybai paroda „Redukcija II“. Simpoziume dalyvavo gausus būrys (apie 50) menininkų iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos.

Parodos organizatorė LDS Kauno skyriaus Keramikos sekcijos pirminkė Žilvilė Bardzilauskaitė-Bergins.

► Muziejaus padalinyje, **A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje**, rugsėjo 10 d. atidaryta Eglės Velaniškytės tapybos darbų paroda „Belaukiant paveikslų. Viskas apie moterį“. Atidarymo metu muziejuje koncertavo grupė „Saldainių traukinys“.

■ **Kauno apskrities pedagoginis muziejus** liepos 29 d. visus kvietė į kino vakarą „Vakar. Šiandien. Rytoj“, kuris įvyko netradicinėje aplinkoje – muziejaus kiemelyje po atviru dangumi.

► Rugpjūčio 29 d. poezijos ir kitų menų asociacija „Branduma“ bei Kauno apskrities pedagoginis muziejus surengė jaunųjų ir patyrusių poezijos poetų renginį Kauno Juozo Urbšio vidurinėje mokykloje.

► Rugsėjo 11 d. Kauno apskrities pedagoginiame muziejuje įvyko dailininko – pedagogo Malvydo Sakalausko kūrybinių darbų parodos atidarymas.

► Rugsėjo 21–25 d. Kauno apskrities pedagoginiame muziejuje buvo įgyvendintas projektas – popamokinė edukacinė veikla „Iš mokyklos į muziejų 2“, kuriame dalyvavo vaikai iš Kauno apskrities vaikų socializacijos ugdymo centro „Saulutė“.

Taip pat parengtos koncepcijos parodai „Marcelinas Šikšny – varpininkas, rašytojas, pedagogas, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius“, skirtai M. Šikšnio 135-osioms gimimo metinėms paminėti, ir virtualiai parodai „Pokyčiai Lietuvos mokykloje 1940–1941“ – surinktos dokumentinės medžiagos, metodinių priemonių pavyzdžiai iš muziejaus fondų.

Atlikti parengiamieji darbai ilgalaikei parodai (iš muziejaus fondų) – profilinių edukacinių užsiėmimų erdvei „XX a. pirmos pusės vaizdinės mokymo priemonės. Plakatai. Gamtos mokslai“. Paroda jau veikia.

Paruošta medžiaga Pasaulio lietuvių bendruomenės kilnojama parodai „Lietuviais esame mes gimę“.

Parengta medžiaga virtualiai parodai „Pokyčiai Lietuvos mokykloje 1940–1941“ – surinktos dokumentinės medžiagos, metodinių priemonių pavyzdžiai iš muziejaus fondų, Pedagoginio muziejaus internetinėje svetainėje.

■ **Kauno IX forto muziejuje** rugsėjo 22 d. vyko renginys, skirtas Lietuvos žydų genocido dienai paminėti. Atminimo renginį vedė aktorius Petras Venslovas. Literatūrinę kompoziciją pagal H. Holcmanienės knygą „Šitas vaikas turi gyventi“ pristatė Veršvų vidurinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centro mokiniai (vadovės Daiva Žemaitienė, Žaneta Malinauskienė). Buvo pristatyta Veršvų vidurinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centro mokinių piešinių paroda pagal H. Holcmanienės knygą „Šitas vaikas turi gyventi“ (vadovė Vida Gužienė). Renginyje dalyvavo Kauno žydų bendruomenės nariai, pirmininkas Gercas Žakas, Šilainių seniūnas Gintautas Sinkevičius, Kauno miesto vidurinių mokyklų mokiniai.

► Nuo liepos 15 d. iki rugsėjo 22 d. muziejuje veikė fotomenininkės Eglės Ščerbinskaitės fotografijų paroda „Nostalgija“.

► Nuo rugsėjo 22 d. muziejuje veikė Veršvų vidurinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centro mokinių piešinių paroda pagal H. Holcmanienės knygą „Šitas vaikas turi gyventi“ (vadovė Vida Gužienė).

■ **Lietuvos jūrų muziejus** liepos 24 d. Klaipėdoje surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Jūrinio paveldo išsaugojimas: patirtis ir galimybės“, kurioje dalyvavo mokslininkai iš Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Švedijos. Įdomu tai, kad konferencijoje pranešimus skaitė ne tik tyrėjai, bet ir praktikai, kurie stengiasi atgaivinti ir pritaikyti jūrinio paveldo objektus šiandienos poreikiams.

Patį jūrinio paveldo sąvoka dar nėra tiksliai apibrėžta, todėl, subūrus tarptautines pajėgas, buvo diskutuojama klausimais, į kuriuos vis dar ieškoma atsakymų. Kad konferencija nebuvo tik sausų faktų konstatavimas, o vieta tikrai ir esminei diskusijai, rodo ir pranešimų temos. Ilgametis Jūrų muziejaus kurėno ekspedicijų dalyvis Maikas Springmanas (Maik Springman, Vokietija, Rostoko universitetas) skaitė pranešimą „Jūrinis paveldas nuo krantinės iki vandens kelio. Paveldetas šlamštas ar kultūrinės vertybės? Štetino marių jūrinis kultūrinis kraštovaizdis“. Jūrų muziejaus istorikas, kurėno „Sud 1“ kapitonas Romaldas Adomavičius ir laivadirbys iš Rusnės Simas Knapkis kalbėjo apie tradicinių laivų atkūrimo Lietuvoje problemas: tradicijos ir inovacijos. Nebuvo apeita ir jūrinio paveldo įtaka ekonomikai: „Hanse Bureau Sail“ vykdantysis direktorius Holgeris Belgardtas (Holger Belgardt) skaitė pranešimą „Plaukiojantys istoriniai laivai – mūsų jūrinio paveldo dalis ir pagrindiniai renginių dalyviai. Jūriniai renginiai – ekonominės plėtros galimybės ir platformos saugant istorinius laivus.“

Bendromis dalyvių jėgomis buvo paruošta konferencijos rezoliucija – dokumentas, kuriame atsispindi jūrinio kultūrinio paveldo išsaugojimo kryptys ir reikalingi sprendimai joms įgyvendinti.

► Liepos 27 d. Juodkrantėje startavo Tūkstantmečio ekspedicija „Bėki, laivuži, maružėlėmis“, kurioje dalyvavo visi penki Lietuvos kurėnai ir trys venterinės valtytės.

Iš Juodkrantės muziejaus kurėnas „Sud 1“ plaukė į Nidą, kur prie ekspedicijos prisijungė „Kuršis“ ir „Oma“. Šturmuose flotilę papildė didžiausias Lietuvos kurėnas „Baltis“ ir „Šturm“ bei venterinės valtytės. Kurėnas „Baltis“, kuris plaukioja Galvės ežere Trakuose, iki Šturmu atkeliavo vilkiku. Visi kurėnai, išskyrus muziejaus, yra privatūs, naudojami komerciniams, pramoginiams tikslams. Tačiau šioje ekspedicijoje jie sutiko dalyvauti nemokamai, taip prisidėdami prie jūrinio paveldo propagavimo. Flotilei vadovavo patyręs muziejaus kurėno kapitonas, Laivybos istorijos skyriaus vedėjas Romaldas Adomavičius. Tokia įspūdinga ekspedicija Jūrų muziejus pažymėjo savo 30-mečių ir atstovavo Kuršių marių istoriniam paveldui „The Tall Ships Race“.

► Liepos 28 d. muziejus šventė gyvavimo trisdešimtmetį ir kėlė šventinių renginių bures. Per dvi savaites buvo surengtos trys parodos, Žvejo kiemo šventė, atidaryta nauja ekspozicija, pristatytos dvi knygos.

► Rugsėjo 22 d. jūrų muziejaus **Etnografinėje pajūrio žvejo sodyboje** buvo organizuojamos batikos pamokos. Užsiėmimus vedė Lietuvos jūrų muziejaus dailininkė Audronė Adomavičienė, kuri sako, kad geriausias būdas išmokyti batikos, suprasti jos techniką yra patiems viską išbandyti. Anot A. Adomavičienės, „batika – maloniai nuteikiantis užsiėmimas, išlaisvinantis mintis, leidžiantis jas užfiksuoti ant šilko. Technologiškai tai nėra itin sudėtingas procesas, tačiau šis darbas užima nemažai laiko“. Jūrų muziejaus etnografinėje pajūrio žvejo sodyboje batikos pamokos ir darbai truko visą dieną. Vėlykinių kiaušinių dažymą vašku primenantį technologija kildinama iš Javos salos, vėliau išplito Indonezijoje ir kitose Rytų valstybėse. Tai viena iš seniausių meno išraiškos formų. Pats žodis „batik“ reiškia „mažas kašnelis“ arba „lašas“.

► Rugsėjo 27 dieną muziejaus **Delfinariume** apsuikavo jo senbuvė Glorija, o rugsėjo 5 dieną – Premija. 24 metų Glorija 1993 metais į Klaipėdą atkeliavo iš Sevastopolio. Vienuolikmetė Premija – jau čia gimusi Gabijos ir Argo dukra. Čia auga ir abiejų delfinų pirmagimiai: Glorija yra Limos mama, Premija – Nojaus. Visų delfinariume gimusių jauniklių tėtis – 27 metų patinas Argas, atkeliavęs į delfinariumą prieš dvylika metų.

Jūrų muziejaus delfinariume dabar jau – vienuolika delfinų. Septyni iš jų čia ir gimė. Dabartiniuose baseinuose jau darosi ankšta, todėl intensyviai rengiamasi delfinariumo rekonstrukcijai: yra patvirtintas architektūrinis sprendimas, techninis projektas. Finansavimo tikimasi iš ES fondų – paraiška pateikta Lietuvos verslo paramos agentūrai. Darbai turėtų pajudėti, jeigu bus skirtas finansavimas. Pirmajame etape numatoma pagerinti delfinų gyvenimo sąlygas, sutvarkyti infrastruktūrą. Tolesniuose etapuose numatoma delfinariumo plėtra, praplečiant ir gyvenamąsias delfinų erdves.

► Rugsėjo 16 d. į Baltijos jūrą ties Nida buvo paleisti keturi jūrų muziejaus augintiniai – ruoniai Melnius, Melnė, Baltis ir Jūra. Du pastarieji pavasarį gimė muziejuje, o Melnius ir Melnė metus buvo rasti nusilpę Baltijos pajūryje Melnragėje. Dar vėlykų išvakarėse Melnė ir Melnius, patekę į jūrų muziejų, išgyveno tik muziejaus Jūrų paukščių ir žinduolių skyriaus vedėjo Arūno Grušo ir gyvūnų prižiūrėtojų dėka. Ruoniukai ne tik pasveiko, bet ir grįžta į laisvę.

Nuo 1995 metų, siekiant atkurti pietinę pilkųjų Baltijos ruonių (Halichoerus grypus macrorhynchus) populiaciją, iš muziejaus išleistas jau 21 ruonis. 2002 metais Nidoje išleistiems ruoniams buvo prisegti elektroniniai davikliai, jie parodė, kad gyvūnai patraukė tiesiai į Saremo salą. „Šiomet paleistiems ruoniams prisegti tik raudoni plastmasiniai žymekliai, – sakė Arūnas. – Todėl Jūrų muziejus prašo pastebėjus šiuos ruonius susisiekti su muziejumi, mums labai įdomu, kur jie kelias. Žvejų noriu paprašyti nežudyti, radus į tinklą įspainiojusi ruonį, o paleisti jį. Laiskas mokytis sugyventi su gamta ir suprasti, kad jūros šeimininkas – ne žmogus, o jos gyvūnai.“

Pasak Arūno Grušo, ruoniai iš Smiltynės vežami į Nidą ir ten palei-

džiami todėl, kad Smiltynės priekrantėje yra toks tinklų kordonas, kad gyvūnai nesugebės per jį prasibrauti.

Pilkieji ruoniai (dar vadinami ilgasnukiais) Baltijos jūroje atsirado prieš 10 000 metų. Dabar tai – nykstanti, reta rūšis, įrašyta į Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Švedijos, Rusijos Raudonąsias knygas. Daugiausiai jų yra Botnijos, Suomų ir Rygos įlankų pakraščiuose bei prie pietinių Švedijos krantų. Į Lietuvos pakrantes užklysta retai. Gyvena pakrantės zonoje, ant uolėtų salų krantų. Žiemą ir pavasarį mėgsta įsitaisyti gulylose ant ledo.

► Rugsėjo 16-osios vakare į delfinariumą sugūžėjo Klaipėdos Martyno Mažvydo mokyklos septintokai. Jie čia praleido visą naktį, nes dalyvavo naktiniame edukaciniame užsiėmime, kuris truko pusę paros: prasidėjo 20 valandą ir baigėsi 8 valandą ryte. Vaikus masina ne tikai galimybė pamatyti, ką delfinai veikia naktį, pabendrauti tiesiogiai su treneriu, bet ir romantiškai praleisti naktį diskutuojant apie amžinąsias vertybes, kurioms dažnai simboliškai atstovauja būtent delfinai.

Užsiėmimai „Naktis su delfinai“ muziejuje rengiami jau keleri metai. Juose dalyvauti kviečiami 12–18 metų amžiaus moksleiviai, kurių grupę būtina turi lydėti vadovas. Moksleiviai ne tik sužino viską, ką įmanoma sužinoti apie delfinus, žiūri filmus apie jų gyvenimą, dalyvauja viktorinose ir žaidimuose, bendrauja su treneriu, pamato, kaip delfinai treniruojami, bet ir gali stebėti per naktį, ką šie paslaptingi gyvūnai veikia, kai mes miegame. Naktį moksleiviai praleidžia delfinariumo fojė, kur įsitaisę atsiėmimo miegmaičiuose, gali ilsėtis.

■ **Lietuvos liaudies buities muziejuje** liepos 6 d. paminėtas Lietuvos vardo tūkstantmetis ir Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena: šventiškai papuoštame Miestelyje iškilmingai pakelta vėliava, pašventintas ir į bažnyčios varpinę įkeltas Tūkstantmečio proga išlietas varpas, kuris simboliškai skambėjo 1 000 kartų. Grojo Viešojo saugumo pučiamųjų orkestras (vadovas Valdemaras Šareckis), dainavo, grojo, šoko Rumšiškių vyrų ansamblis, folkloro ansamblis „Praviena“ ir Juškių šeimos kapela, ansamblis „Nedėja“.

► Liepos 11 d. vyko Dzūkijos senovinės technikos klubo renginys. Muziejaus miestelyje surengta senovinės technikos paroda. Lankytojai buvo kviečiami išrinkti labiausiai patikusią transporto priemonę, vyko ekipažų rungtys, važiavimas „Aplink Lietuvą“. Renginio pabaigoje paskelbti konkurso rezultatai ir apdovanoti nugalėtojai.

► Liepos 17 d. parengta pirmoji muziejaus virtuali paroda „Vardadienių atvirukai“, veikianti iki šiol (žr.: www.lbm.lt/paroda). Parodos autorė Janina Samulionytė, Buities, verslų ir amatų skyriaus vedėja. Kasmet muziejaus lankytojoms Onoms ir Anoms buvo dovanojamos XX a. 3-4 dešimt. muziejuje saugomų atvirukų kopijos. Šiemet sunkmečiu sugalvota kitaip: vardavininkės pakviestos virtualioje erdvėje pasigrožėti tarpukario atvirukais ir subtiliais sveikinimo tekstais. Kviečiame apsilankyti.

► Liepos 25 d. vyko Oninių ir rugiapjūtės šventė – per Šv. Oną – „šviežia duona, sūris su smetona“. Aukštaitijos kaimo „užsienyje“, Mičiūnų sodyboje, šventė atidaryta duonos kepimo ceremonija. Pasveikintos ir vaišintos apsilankiusios Onos. Renginyje lankytojai buvo supažindinti su rugiapjūtės darbo įrankiais, pjovėjai palydėti į laukus, atkurtos pirmojo pėdo apeigos – „Prapjovos“, pagerbtas paskutinis pėdas, supintas ievaras ir nupintas pabaigtuvių vainikas, kuris iškilmingai įteiktas šeiminkams. Po rugiapjūtės darbų visų laukė dainos, šokiai, šviežia duona ir kitos naujojo derliaus vaišės.

► Rugsėjo 6 d. pristatyta nauja ekspozicija – žydų pirklio Urmininko namas iš Kėdainių. Namą muziejui įsigyti padėjo Kėdainių savivaldybė. Pastatas restauruotas Lietuvos tūkstantmečio programos lėšomis ir yra projekto „Lietuvos liaudies buities muziejaus miestelio komplekso užbaigimas“ sudėtinė dalis. Tadas Stefanovičius, UAB „Restauracija“ gamybos direktorius, įteikė raktą muziejaus direktorei Violetai Reipaitė,

o juostelę perkirpo Kėdainių vicemeras Rimgaudas Rimošaitis. Pastate įrengta edukaciniams užsiėmimams pritaikyta ekspozicija „Paseikėk ir pasverk“. Autorė Sigita Žukauskaitė, Buities, verslų ir amatų skyriaus vyresn. muziejinkė. Naujoji ekspozicija padės susipažinti su metais ir saikais. Direktorė V. Reipaitė pabrėžė Lietuvos Tūkstantmečio programos reikšmę Muziejaus miestelio statyboms, atkreipdama dėmesį į pristatomą objektą. Apie pastato istoriją ir genezę, žydų gyvenimą papasakojo dr. Eligijus Juvencijus Morkūnas. Pastato restauravimo projektinius variantus pristatė architektas Ruslanas Aranauskas. Restauruotu pastatu pasidžiaugti susirinko ne tik muziejinkai, bet ir Tūkstantmečio programos direktorijos atstovas Edmundas Atkočiūnas, kėdainiečiai: vicemeras R. Rimošaitis, savivaldybės atstovė spaudai Jorūnė Liutkienė, paskutinis namo gyventojas p. Žemaitis su žmona, gražus būrelis miestiečių ir dainingas, spalvingas folkloro ansamblis „Jorija“ (vadovė Regina Lukminienė). Svečių buvo ne tik iš Lietuvos, bet ir iš Izraelio, Australijos, Čekijos, Ispanijos, Italijos, Prancūzijos.

► Rugsėjo 15 d. įvyko Žolinės renginys. Ta proga parengtoje Žolinės puokščių parodoje tradicines puokštes pristatė muziejinkės Gr. Žumbakienė ir J. Samulionytė. Per Šv. Mišias muziejaus koplyčioje pašventintos gėlių ir žolynų puokštės, javai, vaisiai, daržovės ir duona. Pasirodė Vilniaus m. folkloro ansamblis „Virvytė“ (vadovė L. Sungailienė). Vyko interpretacinė programa „Žolinė. Šventadienis Lietuvos kaime XX a. 3-4 dešimt.“ Buvo žaidžiami žaidimai, vyko viktorinos, o nugalėtojų laukė skrydis virš muziejaus. Veikė „vaistažolių dirbtuvės“: buvo demonstruojami natūralūs smilkalų gamybos būdai, vaistingųjų aliejų gamyba. Įvairias žolelių arbatas pristatinėjo J. Balvočiūtės įmonė „Jadvygos žolės“. Aromatinius actus ir aliejus pasidaryti mokė Pedagoginio universiteto dėstytoja R. Ruzgienė. Žolių nuovirus pirčiai, grožiui ir sveikatai demonstravo ir gamino žolininkė A. Karaliūnaitė. Muziejinkė Gr. Žumbakienė pasakojo apie vaistingus ir prieskoninius augalus, augintus gėlių darželiuose. Jurbarko miesto teatras parodė spektaklį P. Petliuko „Brangusai pabučiavimas“ (režisierė D. Budrytė-Samienė). Vakarųškoje linksmino Krikščionių šeimos kapelija (vadovas Č. Krikščionas), liaudiškos muzikos kapela „Daumantų muzikantai“ (vadovas K. Švilpauškas), Juškių šeimyninė kapelija (vadovas J. Juškys). Vyko motorizuotų paraspurnių sporto klubo „Penktas vandenynas“ pasirodymas.

► Rugsėjo 21 d. Suvalkijos sektoriuje Obelinės sodyboje atidaryta paroda „Aš ištapysiu kraičių skrynelę margais kvietkeliais, raibais paukšteliais“. Parodoje pristatytos kraičių skrynios, spintos, rankšluostinės, fotografijos, brėžiniai. Visa tai skirta edukaciniam užsiėmimui – supažindinti su tapytais baldais, baldų tapymo istorija, ornamentais, jų simbolika, dažų paruošimu, baldų dažymo ir tapymo specifika, baldų tapymo regioniniais skirtumais, baldų puošimo štampuotinės technikos ypatumais. Parodą ir edukacinį užsiėmimą parengė Vingaudas Baltrušaitis, Buities, verslų ir amatų skyriaus vyresn. muziejinkas.

► Rugsėjo 22 d. per Rudens lygiadienį vyko renginys, skirtas Baltų vienybės dienai. Renginys atidarytas muziejaus miestelyje, skambant Tūkstantmečio varpai, pakelta Baltų Vienybės Dienos vėliava. Senųjų amatų prisistatymai buvo perpinti lietuvių ir latvių liaudies dainomis, šokiais, žaidimais, viktorinomis, vyko baltų nuo seno vertinamos žemaitukų veislės žirgų aukcionas. Baltų archeologinių istorinių kostiumų kolekciją pristatė dr. Daiva Steponavičienė ir folkloro grupė „Sedula“. Programą „Linėlį sėjau“ parodė vaikų folkloro ansamblis „Kaukutis“ (vadovės Birutė Viršilaitė ir Asta Račinskaitė). Susirinkusius linksmino ansambliai iš Punsko „Tėviškės Aidai“ (vadovas Gediminas Kraužlys), svečiai iš Latvijos – Daugpilio folklorinis ansamblis „Rasa“ (vadovė Meilė Prapakavičienė), skambėjo dainuojamoji poezija. Renginį užbaigė atsišveikinimas su vasaros Saulės šviesa prie savitos „skulptūros“, sukurtos senovės baltų mitologijos motyvais. Jos autorius – Architektūros skyrius, vadovaujamas Ruslano Aranausko.

► Rugsėjo 26 d. muziejuje „129-as linijinis Didžiosios Armijos pulkas“ pristatė „manevrų“ programą. Keli „kariai“, apsirengę autentiškomis XIX a. pr. uniformomis ir ekipuote, atliko rikiuotės pratimus, tobulino asmeninį kario pasirengimą. Po pusę dienos trukusių „manevrų“, „kariai“ numatytoje vietoje įkūrė stovyklą, gamino maistą pagal XIX a. pradžios autentišką receptūrą, atliko ekipuotės ir uniformos inspekcijas.

► Rugsėjo 26 d. vakarą vyko Rudens lygiadienio šventė. Ritualinė eisena prasidėjo malda prie aukuro, iš kur su dainomis buvo keliaujama link Dzūkijos, kur, pasidalijus duona ir atsigėrus gyvo alaus, vasaros Saulė palydėta su ugnimi. Šventėje dalyvavo folkloro ansambliai „Goštauta“, „Gadula“, „Nedėja“, sutartinių grupė „Sasutalas“, fakyru grupė „Altaja“.

■ **Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje** liepos 2 d. atidaryta projekto „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose 2009“ Algirdo Petruolio tapybos paroda.

► Liepos 11 d. muziejaus amfiteatre vyko „Pilies festivalis“, kurio metu buvo inscenuotas meistrų ir muzikantų miestas, skambėjo renesanso muzika ir poezija, mokoma senovinių šokių.

► Liepos 22 d. atidaryta paroda „Tapyba“, kurioje pristatyta septynių lenkų kilmės menininkų – Roberto Blujaus (Robert Bluj), Henriko Natalevičiaus (Henryk Natalewicz), Liudviko Natalevičiaus (Ludwik Natalewicz), Česlovo Polonskio (Czeslaw Polonski), Jaroslavo Rokickio (Jaroslaw Rokicki), Viktoro Sockio (Wiktor Szocki), Jolantos Sniežko (Jolanta Sniezko), priklausančių Lietuvos dailininkų sąjungai, kūryba.

► Liepos 25 d. vyko Kristupo festivalio koncertas „Didžioji Salsa naktis“, kurio metu koncertavo pirmasis ir vienintelis salos bigbendas Baltijos šalyse „Baltic Salsa Orchestra“.

► Liepos 27 d. įvyko Broniaus Budriūno vakaras, kurio metu buvo surengta paroda, skirta kompozitoriaus 100-osios gimimo metinėms paminėti.

► Rugsėjo 8 d. atidaryta kultūrinio projekto „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose 2009“ paroda, kurioje pristatyti Arūno Daujoto tapybos darbai.

► Rugsėjo 14 d. įvyko portugalų režisieriaus Manoelio de Oliveiros (Manoel de Oliveira) kūrybos parodos atidarymas. Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus, Portugalijos ambasada Vilniuje, Instituto Camoes ir Serralves muziejus (Portugalija) pristatė parodą, kurioje pateikiama medžiaga, atskleidžianti režisieriaus asmenybę, gyvenimo faktus, plačiau pristatoma jo kūryba. Parodos metu buvo rodoma Serralves muziejaus paruoštos ekspozicijos, keliaujančios po visą pasaulį, dalis tematiškai pristatanti Manoelio de Oliveiros kinematografiją.

► Rugsėjo 28 d. atidaryta Trečiojo pasaulio litvakų kongreso organizuojama ekspozicija, kurioje pristatomos trys savarankiškos parodos – Gregorio Fridbergo (Gregory Fridberg) fotografijų paroda „Lietuva – Izraelis“, Lietuvos sinagogų paveldas ir Minos Levitan-Babenskiėnės paroda „Impresijos“.

► Rugsėjo 4 d. įvyko Laisvojo universiteto organizuojama paskaita „Kurkime ne meną, o gyvenimą!“. Jos metu buvo pristatyta S. Homo knyga „Kultūros antpuolis“. Paskaitos lektorius – Alytaus meno mokyklos direktorius Redas Diržys.

► Rugsėjo 17 d. kultūrinis projektas „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose 2009“ pristatė žinomos lietuvių tapytojos Nomedos Saukienės naujausių darbų parodą, kurioje buvo galima pamatyti apie 20 pirmą kartą rodomų tapytojos darbų, sukurtų 2008–2009 metais.

► Rugsėjo 18 d. įvyko vokalinio ansamblio „Legenda“ (Kaliningradas) koncertas.

► Rugsėjo 21 d. atidaryta paroda „Krucifikso tema Europos dailėje. Religiniai maršrutai Lombardijoje“. Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus kartu su Lombardijos regiono Turizmo direkcija ir Vilniaus miesto

savivaldybe pristatė parodą, kurioje eksponuotos visame pasaulyje garsių menininkų, tokių kaip Rafaelio Sanzio (Raffaello Sanzio), Polo Gogino (Paul Gauguin), Elo Greko (El Greco), Salvadora Dali (Salvador Dali) kūrinių reprodukcijos.

► Rugsėjo 25 d. įvyko literatūrinis-muzikinis vakaras „Nestor Kukolnik, Lietuva, Vilnius – dramaturgija, proza, poezija ir muzika“, skirtas XIX a. pirmoje pusėje gyvenusio Vilniuje rašytojo, poeto, dramaturgo Nestoro Kukolniko 200-osios gimimo metinėms paminėti.

■ **Maironio lietuvių literatūros muziejuje** rugsėjo 4 d. atidaryta paroda „...Su šypsniu vėl pareisiu, Laimingas grįšiu pas jus...“ (Alfonsui Šešplaukiui Tyruoliui – 95).

► Rugsėjo 7 d. atidaryta paroda „Šviesa pro lapus“ (Alfonsui Maldoniui – 80).

► Rugsėjo 15 d. muziejuje organizuotas Liūnės Janušytės šimtmečio vakaras. Dalyvavo literatūrologė Žydrone Kolevinskienė, Senosios lietuvių literatūros skyriaus vedėja Regina Mažukėlienė, aktorė Olita Dautartaitė, smuikininkė Kristina Katavičiūtė. Veikė paroda „Liūnei Janušytei – 100“.

► Rugsėjo 18 d. muziejuje atidaryta paroda „Neužmirštas Vaižgantas“ (Juozui Tumui-Vaižgantui – 140).

► Rugsėjo 21 d. įvyko Juozo Tumo-Vaižganto 140-ųjų gimimo metinių minėjimas. Dalyvavo Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto direktorius Mindaugas Kvietauskas, Vaižganto „Raštu“ vyr. redaktorius, profesorius Vytautas Vanagas, literatūrologė Ilona Čiužauskaitė, Vaižganto giminaitė Irena Nakutytė-Bartusevičienė, Vaižganto įkurtos Lietuvai pagražinti draugijos valdybos pirmininkas Juozas Dingelis. Rašytojo kūrybą skaitė aktoriai Olita Dautartaitė ir Tomas Vaisieta, dainavo *Rugjaveidė* (Daiva Steponavičienė), renginį vedė rašytoja Aldona Ruseckaitė. Veikė paroda „Neužmirštas Vaižgantas“.

► Rugsėjo 24 d. muziejus kartu su Kretingos Apreiškimo vienuolyno vadovu broliu Benediktu Jurčiu pakvietė į filmo „Misionierius“, skirtą tėvui Leopoldui, premjerą. Dalyvavo brolis Benediktas Jurčys, režisierė Dalia Kanclerytė, operatorius Laisvis Karvelis.

► Rugsėjo 25 d. muziejuje įvyko Alfonso Nykos-Niliūno jubiliejinis vakaras bei Giedrės Šmitienės knygos „Kalbėti kūnu“ (Fenomenologinė Alfonso Nykos-Niliūno kūrybos studija) sutiktuvs. Dalyvavo literatūrologė Giedrė Šmitienė, filosofė Jurga Jonutytė, Išeivių literatūros skyriaus vedėja Virginija Paplauskienė, aktorius Petras Venslovas, J. Grudžio konservatorijos styginių orkestras, vadovė Kristina Domarkienė. Veikė Alfonsui Nykai-Niliūnui skirta paroda „Pavasario laukais išsinešu tave širdy...“.

► Muziejaus padalinyje, **Salomėjos Nėries memorialiniame muziejuje**, liepos 7 d. paminėtos S. Nėries 64-osios mirties metinės. Muziejaus vedėja Ina Aleksaitienė skaitė paskaitą „S. Nėris ir Kaunas“, buvo demonstruojama videomedžiaga iš poetės perlaidojimo. Veikė paroda „Naktis temsta. Žvakė gęsta. Plunksnelė nulūžo...“, kurioje eksponuotos paskutinės S. Nėries fotografijos, poetės pomirtinė kaukė.

► Muziejaus padalinys, **Juozo Tumo-Vaižganto memorialinis muziejus**, rugsėjo 8 d. kartu su Lietuvai pagražinti draugija Vytauto Didžiojo bažnyčioje surengė kanauninko ir rašytojo Juozo Tumo-Vaižganto 140-ųjų metų ir Vytauto Didžiojo karūnavimo dienos minėjimą. Dalyvavo rašytojai Aldona Ruseckaitė ir Juozas Jasaitis, etnologė Eglė Vindašienė, aktorius Tomas Vaisieta, Vilniaus Vytautų klubo prezidentas Vytautas Paulaitis, fotomenininkas Vytautas Ylevičius ir Lietuvai pagražinti draugijos valdybos pirmininkas Juozas Dingelis. Šv. Mišias už Vaižganto vėlę aukėjo bažnyčios rektorius Kęstutis Rugevičius.

► Muziejaus padalinyje, **Juozo Grušo memorialiniame muziejuje**, rugsėjo 22 d. vyko susitikimas su poete Zita Gaižauskaite.

► Rugsėjo 23 d. įvyko rytmetys su poete Zene Sadauskaite.

► Muziejaus padalinyje, **Vaikų literatūros muziejuje**, rugsėjo 29 d. pradinių klasių moksleiviams suorganizuotas rudeninis pasimatymas su poetais Zita Gaižauskaite, Zene Sadauskaite, Stanislovu Abromavičiumi.

■ **Šiaulių „Aušros“ muziejaus** padalinyje, **Ch. Frenkelio viloje**, nuo liepos 1 d. eksponuota paroda „Linijos muzika Stasio Krasausko lakštuose“. Iš Aistės Jurgos Krasauskaitės archyvo parengtoje ekspozicijoje pristatytos 74 raizinių kompozicijos, atspindinčios visą menininko kūrybą: nuo plakatiško lakoniškumo, kai vos viena linija plokštumoje tiksliai nužymi mintį, iki sudėtingiausios abstrakčios grafikos lakšto orkestruotės, pripildytos aktyvaus emocingo judėjimo ir kontrastuojančių pajautų.

Paroda veikė iki 2009 m. rugpjūčio 31 d.

► Liepos 14 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Muzikavo Vera Vaidan (smuikas) ir Emanuelis Krasovskis (Emanuel Krasovsky, fortepijonas) iš Izraelio.

► Liepos 21 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Skambėjo klasikinės kabareto dainos, kurias atliko Jūratė Rudžianskaitė (sopranas), Džonas Staniunas (John Staniunas, tenoras, JAV), Eglė Perkumaitė (fortepijonas).

► Liepos 30 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Skambėjo F. Mendelsono, F. Šuberto ir A. Zemlinskio dainos, atliekamos Vokietijos menininkų Christiano Palmo (bosas) ir Leonido Dorfmano (fortepijonas).

► Rugpjūčio 13 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Skambėjo Šiaulių valstybinio kamerinio choro „Polifonija“ atliekama programa „Vasaros paukštis“ (Lietuvos chorinės muzikos aukso fondas).

► Rugpjūčio 18 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Muzikavo Šiaulių kamerinis orkestras. Solistai: Borisas Traubas (smuikas), Zela Teri (Zela Terry, violončelė, JAV), dirigentas Georgas Maisas (Georg Mais, Vokietija).

► Rugpjūčio 26 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio renginys – III pasaulinės litvakų konferencijos ir Šiaulių kamerinio orkestro žydų muzikos koncertas, skirtas Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Solistai: Liora Grodnikaitė (altas), Borisas Traubas (smuikas), Tomas Šatas (violončelė), Romualdas Taločka (klarnetas), dirigentas Jonas Janulevičius.

► Rugsėjo 4 d. vyko „Aušros“ muziejaus leidyklos išleistos Leono Peleckio-Kaktavičiaus knygos „Namuose ant Pasadnos ulyčios. Dar po dvidešimties metų“ pristatymas. Knygoje – vienos pirmųjų lietuvių aktorių profesionalių Stanislavos Jakševičiūtės-Venclauskienės ir vieno garsiausių tarpukario advokatų, žymaus visuomenės ir kultūros veikėjo Kazimiero Venclauskio didžiosios šeimos istorija. Pristatyme dalyvavo knygos autorius ir Šiaulių miesto Garbės pilietė, advokatė Gražbylė Venclauskaitė.

► Rugsėjo 6 d. vyko VI tarptautinio Ch. Frenkelio vilos vasaros festivalio koncertas. Dalyvavo Šiaulių kamerinis orkestras, įvyko Vaidos Striaukaitės-Beinorienės koncerto obojui ir smuikui su orkestru premjera. Solistai: B. Traubas (smuikas), R. Beinaris (obojuis) ir pasaulyje pripažintas muzikas Konstantinas Moskovičius (Konstantin Moskovich, panfleita, Moldova), dirigentas J. Janulevičius.

► Rugsėjo 10 d. atidaryta Šiaulių „Aušros“ muziejaus ir Šiaulių apskrities archyvo parengta paroda „Šiauliai istoriniuose šaltiniuose“, kuri pratęsė Lietuvos archyvų kilnojamųjų parodų ciklą „Lietuvos miestų ir miestelių istorija“ ir yra vienas iš Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui skirtų renginių. Parodoje eksponuoti Abiejų Tautų Respublikos (1569–1795), carinės Rusijos valdymo metų (1795–1918) ir XX a. Šiaulių istorijos dokumentai, planai, žemėlapiai, atvirukai, fotografijos iš Lietuvos archyvų ir „Aušros“ muziejaus originalai.

Parodą rėmė Lietuvos archyvų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

► Muziejaus padalinyje, **Aušros alėjos rūmuose**, rugpjūčio 21 d. atidaryta paroda „Gyvenimas už geležinės uždangos (sovietmečio paradoksai, vizijos, realybė)“. Paroda, parengta iš „Aušros“ muziejaus rinkinių, priminė skaudžius Lietuvos sovietinės okupacijos metus, kai buvo sugriautos demokratinės valstybės struktūros, įvykdyta ūkio, švietimo, kultūros sovietizacija, vyko žiaurios stalinizmo represijos.

► Muziejaus padalinyje, **Fotografijos muziejuje**, liepos 3 d. atidaryta archeologinė paroda „Lietuva prieš tūkstantį metų. Praėjusio gyvenimo pėdsakai“, skirta Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Parodoje buvo pristatyta tai, kas per tūkstantį metų liko iš gyvenvietėje stovėjusio rąstinio namo, geležies lydymo krosnelės, demonstruotos piliakalnio aikštelėje stovėjusių pastatų liekanos, metaliniai papuošalai, brangūs ginklai ir kiti įspūdingi archeologiniai eksponatai bei rekonstrukcijos.

Parodą rėmė Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas, Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija ir Šiaulių miesto savivaldybė.

► Liepos 22 d. pradėjo veikti menininko Modesto Navicko (Šiauliai) paroda „Mados fotografija“, kurioje eksponuota autoriaus sukurtų modelių fotografijų ir gobelenų sintezė. Rugsėjo 11 d. vykusiame parodos pristatyme, kuriame dalyvavo autorius, demonstruota fotografijose užfiksuota drabužių kolekcija.

Paroda veikė iki 2009 m. rugsėjo 13 d.

► Rugsėjo 12 d. vyko Tomo Vyšniausko (Vilnius) fotografijų parodos „Subjectum?“ atidarymas. Parodoje eksponuotų dvidešimties nespalvotų didelio formato Europos miestų fotografijų ciklas atspindi savitą autoriaus požiūrį į monumentalius objektus, virstančius išieškotais subjektais fotografijoje.

► Rugsėjo 18 d. atidaryta Jurio Kmno (Latvija) fotografijų paroda „Kelių portretai“. Ekspozicijoje buvo pristatyti per paskutiniuosius kelerius metus įamžinti ir žinomų, ir atsitiktinai sutiktų žmonių kelionėse išsvystų veidų portretai. Autorius teigia, kad portretų kūrimas jam – galimybė pasakoti apie sutiktas asmenybes.

■ **Trakų istorijos muziejuje** rugpjūčio 15–16 d. vyko tradicinis renginys „Senujų amatų dienos Trakų salos pilyje“.

► Rugpjūčio 30 d. Trakų salos pilyje lankėsi Kinijos Liaudies Respublikos vicepremjeras Hui Liangyu ir jį lydinti delegacija.

► Rugsėjo 8 d. Trakų salos pilyje pristatyta plaketė, skirta Trakų bažnyčios 600 metų jubiliejui.

■ **Vytauto Didžiojo karo muziejus** Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus patalpose liepos 2 d. atidarė parodą „Vytis: istorija ir dailė“, skirtą Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Tai didžiausia mūsų herbui skirta paroda, kurioje pirmą kartą pristatomi eksponatai iš įvairių Lietuvos muziejų: Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės, Vytauto Didžiojo karo, Trakų istorijos, Lietuvos nacionalinio, Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties, Vilkaviškio vyskupijos muziejaus, taip pat iš privačių rinkinių. Vytauto Didžiojo karo muziejus iš savo fondų pateikė 26 eksponatus. Eksponuojami ir įdomūs bei vertingi paveiksai šia tema: A. Žmuidzinavičiaus „Regėjimas“ (1921) ir J. Juodžio „Vytis“ (1960), taip pat XX a. 3–4 dešimtmečio sidabrinis portsigaras su paauksuotu Vyčiu, kiti daiktai. Parodai eksponatus atrinko ir paruošė Vytauto Didžiojo karo muziejaus Fondų apskaitos ir apsaugos skyriaus vyriausioji muziejininkė Lina Urbonienė. Paroda veiks iki 2010 m. sausio 10 d.

► Rugpjūčio 21 d. Vytauto Didžiojo karo muziejaus Naujausiųjų laikų karybos istorijos skyriaus **Pogrindžio spaustuvėje „ab“** įvyko atminimo popietė, skirta Molotovo-Ribentropo pakto 70-mečiui ir Baltijos kelio 20-mečiui paminėti. Pranešimą „Molotovo-Ribentropo paktas ir slaptieji dviejų valstybių agresorių – Vokietijos ir SSRS – susitarimai“ skaitė

VDKM Naujaisių laikų karybos istorijos skyriaus vedėjas A. Markūnas. Atidaryta nuotraukų paroda „Pogrindžio spauda antiokupacinėje kovoje“, kurią pristatė ir prisiminimai apie Juozo Urbšio knygelės „Lietuva ir Tarybų Sąjunga lemtingais Lietuvai 1939–1940 metais“ leidybą dalijosi Pogrindžio spaustuvės „ab“ įkūrėjas V. Andziulis. Knygelėje paskelbti nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministro J. Urbšio atsiminimai apie slaptajam dviejų valstybių agresorių susitarimą 1987 m. Ši knygelė buvo išleista 1 000 egzempliorių, 1988 m. – 4 000 egzempliorių tiražu. 2009 m. senuoju iškiliosios spaudos būdu išleista trečia knygelės laida – 25 egzemplioriai.

► Rugsėjo 21 d. Kauno m. savivaldybės V. Kudirkos viešosios bibliotekos „Berželio“ filiale (Taikos pr. 113A) atidaryta Vytauto Didžiojo karo muziejaus Archeologijos skyriaus parengta paroda „Piliakalniai Liudviko Kšivickio nuotraukose“, skirta XX a. pradžios žymaus Lietuvos archeologo 150-osioms gimimo metinėms. L. Kšivickis laikomas Lietuvos piliakalnių tyrinėjimų pradininku. Jo nuotraukose galima išvysti Dūkšto, Petrašiūnų, Bubių, Derbutų, Gabrieliškių ir kitus piliakalnius – pirmuosius gynybinius įtvirtinimus Lietuvoje, kokie jie buvo prieš 100 metų.

► Rugsėjo 1 d. Vytauto Didžiojo karo muziejuje atidaryta nuotraukų, dokumentų ir eksponatų paroda „Vietinei rinktinei – 65“. Paroda supažindino su Vietinės rinktinės štabo, batalionų, 25 apskričių komendantūrų vykdyta veikla, susidūrimais su lenkų Armija Krajova. Eksponuotos lietuvių karių savanorių nuotraukos, dokumentai, parodos autoriaus Naujaisių laikų karybos istorijos skyriaus vyriausiojo muziejinko Antano Jankūno sudarytas šių kovų vietas žymintis žemėlapis. Lankytojai pamatė brg. gen. Povilui Plechavičiui po mirties įteiktą Vyčio Kryžiaus ordino didįjį kryžių, Lietuvos vietinės rinktinės karių sąjungos medalį „Garbės kryžius“, kitus rinktinės karių daiktus. Parodos autoriaus teigimu, sovietų okupacijos metais apie Vietinę rinktinę Lietuvoje nebuvo publikuota jokios medžiagos ir tik prasidėjus Atgimimui atsirado sąlygų naujiems tyrinėjimams. Paroda veikė iki 2009 m. gruodžio 31 d.

► Rugsėjo 25 d. Vytauto Didžiojo karo muziejui buvo perduoti Stokholmo valstybės istorijos muziejuje 78 metus saugoti Apuolės archeologiniai radiniai. Renginyje dalyvavo šio Švedijos muziejaus profesorius Janas Pederis Lamas (Jan Peder Lamm), Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto vyresnysis mokslinis darbuotojas dr. Gintautas Zabiela, Kultūros paveldo centro Archeologijos paveldo instituto vyriausiasis archeologas, Lietuvos archeologijos draugijos tarybos pirmininkas Zenonas Baubonis, Vytauto Didžiojo karo muziejaus istorikai, Kauno miesto muziejinkai. Radinių perdavimo aktą pasirašė Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktorius plk. lt. n. dr. Gintautas Surgailis ir prof. J. P. Lamas. Į muziejų sugrįžo nemažai Apuolės kapinyno ir piliakalnio radinių. Norisi paminėti vertingą XI a. eksponatą – 99 cm ilgio kalaviją, taip pat IX–X a. (vėlyvojo geležies amžiaus) radinius – seges, ylas, kirvukus, gintaro karoliukus ir kt. Renginio organizatoriai – Vytauto Didžiojo karo muziejaus Archeologijos ir Edukacijos ir informacijos skyriai.

► Rugsėjo 29 d. sukurta nauja edukacinė programa „Išbandyk gido profesiją“. Tai kartu ir ekskursija, ir teminė pamoka, ir konkursas. Programa skirta IX–XII klasių mokiniams, susipažinusiems su Lietuvos istorija nuo valstybės susikūrimo ir einantiems Naujųjų laikų istorijos kursą. Tai puikus būdas mokiniams pagilinti savo istorines žinias, iš arti pamatyti tikrą istorijos įvykių „liudytojus“ (ginklus, aprangos detales), asmenybių portretus ir išbandyti gido profesiją. Programos kūrėjai – Edukacijos ir informacijos skyriaus darbuotojai.

■ **Alytaus kraštotyros muziejuje** rugsėjo 4–20 d. veikė Slavomiro Lučinskio (Slawomir Luczynski, Lenkija) karikatūrų paroda. Slavomiras Lučinskis – menininkas karikatūristas. Autorius priklauso lenkų menininkų karikatūristų draugijai (SPAK). Dailininkas yra laimėjęs

56 konkursinius apdovanojimus užsienyje satyros žanre ir 42 apdovanojimus vietiniuose konkursuose.

► Rugsėjo 23 d. muziejuje Gabija Surdokaitė skaitė paskaitą „Caro valdžios požiūris į tradicinę Lietuvos kryždirbystę“.

► Muziejaus padalinyje, **galerijoje „Skrydis“**, rugsėjo 3 d. atidaryta paroda „Dzūkiskas suvenyras“. Paroda buvo baigiamoji renginio „Dzūkiskas suvenyras. Seminaras, kūryba, paroda“ dalis. Šių metų gegužės mėnesį Alytaus dailių amatų mokykloje vykusiam seminare penki lektorai ir per 40 klausytojų iš visos Dzūkijos ieškojo atsakymų į klausimus: kas turėtų gaminti suvenyrus, ką jie atspindi, kokia suvenyrų paklausa Alytuje, koks turėtų būti suvenyrų įpakavimas ir pan. Parodoje buvo galima išvysti įvairių kūrybos žanrų dzūkiskus suvenyrus. Parodos uždarymo metu, rugsėjo 18 d. buvo pristatytas „Dzūkisko suvenyro“ parodos katalogas.

► Rugsėjo 30 d. Alytaus kraštotyros muziejus, įprasmindamas Lietuvos vardo tūkstantmečio minėjimą, **galerijoje „Skrydis“** atidarė edukacinę parodą „Mūsų protėvių dvasia“, skirtą seniausiam išlikusiam paveldui regione – piliakalnimams. Parodoje aktyviai ir nekasdieniškai pristatyti Alytaus rajono piliakalniai, jų raida, paskirtis, likimas. Surinkti amžius pergyvenę padavimai ir legendos. Lankytojai galėjo ne tik pamatyti, bet ir pajusti amžių dvasią, aplinką. Kultūros vertybių apsaugos departamento duomenimis, Lietuvoje saugomi 754 piliakalniai. Alytaus rajone ir mieste į saugomų piliakalnių registrą įtrauktas 21 piliakalnis. Didžioji jų dalis vis dar laukia išsamių archeologinių tyrinėjimų, tik keli yra sutvarkyti arba tvarkomi. Dauguma piliakalnių nėra pritaikyti turistų lankymui, nėra informacinių stendų, infrastruktūros. Alytaus kraštotyros muziejaus edukacinė paroda, skirta Alytaus rajono piliakalnimams, siekia ne tik atkreipti dėmesį į jų kultūrinį unikalumą, bet ir priminti piliakalnių priežiūros, išsaugojimo bei informacijos apie juos sklaidos būtinybę. Prie parodos pritaikytoje edukacinėje pamokoje plačiau supažindinama su senovės baltų kultūra ir istorija. Parodos kuratorė – Vilma Jenčiulytė, istorijos skyriaus vedėja. Parodą remė Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos.

► Muziejaus padalinyje, **Antano Jonyno memorialiniame muziejuje**, rugsėjo 10 d. vyko poezijos vakaras „Vienmečiai augalai...“. Poezijos vakaras buvo šiltas, jausmingas, romantiškas, šeimyniškas. Ir kvėpėjo obuoliais. Elegantiškas kvietimas gundė „susitikti su vienmečiais augalais“ Jonynų sode (atsirado muziejaus ir vakaro šeimininkės Vilijos Markauskienės dėka). Ir platus baltutėle staltiese užtiestas stalas buvo, ir raginimas burtis aplink jį, ir pasijusti kaip mamos namuose vaikystėj, buvo ir labai mokslinis, profesionalus vakaro svečių – poetų iš Vilniaus Nijolės Daujotytės ir Valdo Daškevičiaus bei jų kūrybos pristatymas, ir įvairių – lengvų ir provokuojančių – klausimų.

■ **Birštono muziejuje** liepos 1 d. – rugsėjo 20 d. veikė Birštono meno mokyklos suaugusiųjų dailės studijos (vad. Remigijus Janušaitis) tapybos darbų paroda. Parodoje buvo eksponuoti suaugusiųjų dailės studijos narių tapybos darbai.

► Liepos 4 d. – rugsėjo 30 d. muziejuje veikė fotodokumentinė paroda „Užmirštos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) istorinės karo vėliavos“. Parodoje buvo eksponuojamos Augusto stipriojo laikų rastų Švedijos Karalystės Armijos muziejuje (Armémuseum, Stockholm Sverige) XVII–XVIII a. istorinių vėliavų fotokopijos. Paroda skirta Valskybės (Mindaugo karūnavimo) dienai ir Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti.

► Rugsėjo 1 d. Matiešionyse vyko Birštono muziejaus organizuojamas renginys skirtas kalbininko profesoriaus Jono Kazlausko 79-osioms metinėms paminėti. Renginyje dalyvavo profesoriaus artimieji, bendramoksliai, kolegos ir draugai. Taip pat įvairios Birštono krašto bendruomenės ir jų nariai. Renginį vedė lituanistė Levutė Karčiauskienė.

► Rugsėjo 23 d. muziejuje atidaryta Marijampoliečio fotomenininko Valentino Ulevičiaus fotografijų paroda „Tek...Leidžiasi...“. Parodoje buvo eksponuojamos fotografijos, kuriose atspindima saulėlydis ir saulėtekis.

► Rugsėjo 26 d. muziejus surengė kilnojamą parodą „Birštonas tarpukariu“, kurią pristatė rugsėjo 26 d. Kaune vykusioje Kauno apskrities dienų šventėje „Diena laikinojoje sostinėje“. Kilnojamoje parodoje buvo pristatytos Birštono nuotraukos iš tarpukario laikotarpio. Fotografijos buvo naudotos iš Birštono muziejaus archyvo ir asmeninio Almanto Miliausko albumo.

► Muziejaus padalinyje, **Birštono sakraliniame muziejuje**, liepos–rugsėjo mėnesiais veikė A. Kmieliausko kūrybos paroda „Nuo ekslibriso iki skulptūros“, kurioje buvo rodoma per 71 grafikos darbą (knygos ženklai-ekslibrisai, kalėdiniai atvirukai, spalvota grafika), 11 fotografijų (kuriose pristatomos monumentalios iš akmens sukurtos skulptūros, bažnyčiose tapytos freskos) ir keletas aliejinės tapybos darbų. Parodos lankytojai susipažino su A. Kmieliausko religinės kūrybos, plačiu darbų šia tema spektru.

► Liepos 17 d. visuomenei pristatyta paroda „Birštono bažnyčios šimtmetis“, skirta bažnyčios pastatymo 100 metų sukakčiai. Parodoje eksponuotas 101 eksponatas, iš kurių – 84 fotografijos, dokumentai iš birštoniečių, parapijos bei Kaišiadorių kurijos archyvų. Eksponuoti ir du tapybos darbai: N. Silvanavičiaus 1912 m. nutapytas bažnyčios statytojo kunigo J. Karvelio portretas bei nežinomo Lietuvos dailininko 18 a. altorinis paveikslas „Šv. Judas Tadas“, kuris buvo restauruotas P. Udyno restauravimo dirbtuvėse. Parodoje buvo apžvelgta bažnyčios perstatymų istorija bei pristatytas 100 metų parapijos gyvenimo laikotarpis.

► Liepos 17 d. buvo atidaryta paroda „Birštono bažnyčios šimtmetis“, skirta bažnyčios pastatymo 100 metų sukakčiai. Atidaryme dalyvavo JE Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, VDU prof. dr. prelatas V. S. Vaičiūnas, doc. dr. A. Jegelavičius, kun. G. Tamošiūnas, Birštono klebonas mons. J. Dalinkevičius ir senjorai birštoniečiai. Birštono Turizmo informacinis centras atidarymo dalyviams dovanojo informacinį leidinį „Kur melstasi Birštone“.

► Rugsėjo 20 d. doc. dr. A. Slavinskienė skaitė paskaitą iš Lietuvos Meno istorikų draugijos edukacinio ciklo „Unikalūs XIX a. leidiniai – Jono Kazimiero Vilčinskio „Vilniaus albumas“. Paskaita labai sužavėjo klausytojus lektorės įtaigiai perteikta albumo leidimo istorija ir pristatyta gausia ikonografinė medžiaga.

■ **Biržų krašto muziejuje „Sėla“** liepos 2 d. atidaryta pirmoji tautodailininkės biržietės Ilonos Narinkevičienės dekupažo technika dekoruotų daiktų paroda „Jaukumas“. Parodoje buvo eksponuota įvairiais piešiniais dekoruotos vazelės, lėkštutės, dėžutės, papuošalai ir paveikslai.

► Liepos 26 d. „Portfolio“ meno galerija pakvietė biržiečius ir miesto svečius į parodos „LT identitetas – profesionalaus meno kontekste“ atidarymą. Ši paroda skirta Lietuvos tūkstantmečiui. Parodoje dalyvavo profesionalūs menininkai grafikai Eglė Kuckaitė, Gražina Oškinytė-Eimanavičienė, Augustinas Virgilijus Burba; tapytojai Raimundas Gailiūnas, Osvaldas Juška; skulptorius Vytautas Mockaitis; asambliažų ir koliažų meistras Vitalijus Čepkauskas; juvelyrė Dalia Varnaitė ir keramikas Egidijus Radvenskasis.

► Liepos 31 d. – rugsėjo 6 d. muziejuje veikė Biržų dailės grupės „8+“ vasaros darbų paroda „Nostalgija“. Tai naujais Biržų krašto dailininkų darbai, tarsi kalbantys apie visagalią laiką, kuris palieka prisiminimus, atgimstančius mumyse nostalgiskomis spalvomis, nepaaiškinamu ilgiesiu ir liūdesiu. Parodoje dalyvavo dailininkai: Sonata Vasiliūtė – Čepukėnienė, kuri pristatė augalinius motyvus sukurtų akrilinės tapybos kompozicijų ciklą; Jūratė Pranciliauskienė – fotografijų ciklą „Daiktai iš praeities“;

papildytą autentiškais senienomis; Egils Skuja – akvarelių ciklą Werderio (Havelo) motyvais; Sandra Sukarevičiūtė – meditacinius grafikos estampus; Irena Vegienė – gamtos motyvų kaitą originalioje tapybinėje kompozicijoje; Vidmantas Jažauskas nutapė prisiminimus iš Vokietijos ir metaforiška „Knyga“; Gražina Visockienė – jautrią profesionalią keramiką; Daiva Zalogenė sudomino lankytojus praeities refleksijomis.

► Rugsėjo 8 d. Radvilų pilies teritorijoje vyko Biržų miesto šventė. Šventės metu koncertavo Bauskės pilies muziejaus istorinių šokių kolektyvas, operos solistė iš Čikagos Genovaitė Bigenytė, pučiamųjų orkestras iš Skaistkalnės, svečiai iš Graikijos, Aizkriauklės mišrus choras ir pučiamųjų kvartetas, Biržų tautinis šokių kolektyvas „Aušra“, Panevėžio bendruomenių rūmų tautinių šokių kolektyvas „Verdenė“. Svečiai iš Nesvyžiaus parodė spektaklį apie Barbarą Radvilaitę, o Vilniaus senamiesčio teatras – ugnies spektaklį „Miestas“. Šventės metu Biržų krašto muziejuje „Sėla“ buvo pristatytos naujos parodos „XVI–XVII a. karo amatai“ ir „LDK didžiųjų etmonų portretų paroda“ (iš Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės).

► Rugsėjo 18–27 d. visoje Lietuvoje vyko Europos paveldo dienų renginiai, kurių tema šiais metais: „Europa, bendras paveldas. Istoriją kuriame kartu“. Biržai buvęs daugiakultūris miestas, kuriame be lietuvių gyveno totoriai, karaimai, žydai, rusai stačiatikiai, rusai sentikiai, vokiečiai, latviai, lenkai bei kitų tautybių atstovai.

► Biržų krašto muziejus „Sėla“ pakvietė biržiečius į renginius, skirtus susipažinti su tautinių mažumų kultūros paveldu:

► Rugsėjo 19 d. Biržų pilies salėje vyko popietė „Pažink šalia esantį. Paskaitą apie etnines ir religines Biržų krašto mažumas skaitė humanitarinių mokslų daktaras Deimantas Karvelis. Taip pat buvo pristatytas naujusias Biržų krašto muziejaus „Sėla“ leidinys „Praeities miestas. Biržai Petro Ločerio fotografijose“. Renginio metu koncertavo Lietuvos karaimų bendruomenės jaunimo ansamblys „Sanduhač“.

► Rugsėjo 20 d. muziejininkai biržiečius pakvietė į koncertą Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Programoje – autentiškos, egzotiškos armėnų IV–XII a. giesmės ir harmonizuotos liaudies dainos bei kūriniai vargonams: J. S. Bacho tokata ir fuga d-moll, M. K. Čiurlionio fuga e-moll, M. K. Čiurlionio preliudai „Marios“ ir „Postliudai“. Atlikėjai: Justina Arutiunian (mecosopranas), Jūratė Landsbergytė (vargonai), Jonas Tumasonis (dūdmaišis), Vytenis Ginknius (fleita).

► Rugsėjo 26 d. muziejininkai su biržiečiais vyko į pažintinę kelionę „Biržų krašto daugiakultūris paveldas“. Maršrutas: Biržų pilis – Biržų latvių ir lenkų pradžios mokyklos – buvusi Biržų stačiatikų cerkvė – senosios karaimų ir žydų kapinės Malūno gatvėje – Pakamponys – Kvedariškio kaimas – Kraštų evangelikų liuteronų kapinės – Skrėbiškio dvaras – Anglių kalnas Biržų girioje (paminklas 1863 m. sukilėliams) – Biržai.

► Muziejaus filiale, **Vabalninko muziejuje**, rugsėjo mėnesį veikė tautodailininkės Lidos Vilčinskaitės tapybos darbų paroda.

► Rugsėjo 9 d. Biržų krašto muziejaus „Sėla“ Vabalninko filialo darbuotojai pakvietė Dalijos Epšteinaitės-Kijv knygos „Jie gyveno Vabalninke 1925–1941“ pristatymą.

Ši knyga – tarsi paminklas Vabalninko žydams, kartu priminimas ir mums visiems, kaip per karus, kataklizmus, per ideologijas dingsta šalia mūsų gyvenę žmonės, palikdami tik prisiminimus ir kapines.

■ **Jonavos krašto muziejaus** Dailės skyriuje liepos 3 d. atidaryta dailininko ir tautodailininko Prano Butkevičiaus tapybos darbų paroda „Tėvynė“, skirta Lietuvos vardo 1000-mečiui paminėti. Autorius mirė 1994 metais. Tai septintoji Prano Butkevičiaus paroda. Joje eksponuoti patys reikšmingiausi dailininko darbai. Tai ir ankstyvieji realizmo darbai, ir gražus impresionizmo periodas. Daug šiltų žodžių susirinkusiems apie Prano Butkevičiaus kūrybą išsakė aktorė Undinė Nasvytytė, Lietuvos

technikos bibliotekos direktorius K. Michnevičius, AB „Tilsta“ komercijos direktorius, žinomas buriotojas Stanislovas Butkevičius. Parodą pristatė tapytojo sūnus Jonas Butkevičius, Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesorius. Parodos kuratorės: Inga Bykova, Ramunė Gogolevienė.

► Liepos 31 d. atidaryta tautodailininko Ipolito Valeravičiaus tapybos darbų paroda „Gyvas kūryboje“. Prieš septynerius metus į Anapilį iškeičiusį mokytoją priminė kelios dešimtys jo akvarelių, kurios lankytojams atvėrė tėviškės horizontų platybes, pažadino senųjų sodybų, malūnų, piliakalnių, upių ilgesį.

► Nuo rugpjūčio 14 d. Istorijos skyriuje veikė dokumentinė paroda „Skaruliai ir skaruliečiai“ (apie sunaikintą Skarulių kaimą). Parodos kuratorės: Inga Bykova, Ramunė Gogolevienė.

► Visą rugpjūčio mėnesį vyko Skarulių kaimo kapinių tyrimas: patikslintas kapinių sąvadas, kapai nufotografuoti ir pamatuoti.

► Rugsėjo 5 d. vyko „Gyvųjų amatų“ pristatymas Šveicarijos bendruomenės šventėje „Rudens mozaika“. Tautodailės amatų centre lankytojai ir svečiai apžiūrėjo naują Dumsių istorijos ekspoziciją.

► Rugsėjo 16 d. **Tautodailės amatų centre** muziejinkai pristatė gyvųjų amatų R. Samulevičiaus ir S. Nėries mokyklų moksleiviams.

► Rugsėjo 17 d. suorganizuotos edukacinės valandėlės „Rudens tradicijos ir papročiai“ /d „Pakalnutė“ ugdymams.

► Rugsėjo 19 d. Krašto muziejaus Dailės skyriuje atidaryta paroda „Dekupažas visiems“.

► Rugsėjo 18–25 d. vyko Europos paveldo dienų savaitė „Europa, bendras paveldas. Istoriją kuriame kartu.“ – Jonavos krašto sentikiai ir jų maldos namai. Tautinių mažumų religijų istorijos, tradicijos ir papročiai“.

► Rugsėjo 18–27 d. krašto muziejaus Dailės skyriuje veikė fotografijų „Tautinės mažumos Jonavos krašte“ ir ikonų parodos, skirtos Europos paveldo dienoms.

► Rugsėjo 25 d. muziejinkai pakvietė į vakarą „Gyvas girioj aidas“, skirtą rašytojo ir dramaturgo Raimundo Samulevičiaus 72-osioms gimimo metinėms. Vakaras vyko muziejaus filiale – Samulevičių sodyboje, Praulių kaime. Svečiai ir lankytojai apžiūrėjo naują ekspoziciją suremontuotame name. Odincovo teatro aktoriai suvaidino keletą dialogų iš R. Samulevičiaus pjesės „Laukimas“.

► Rugsėjo 30 d. Jonavos krašto muziejaus Dailės skyriuje surengta konferencija „Muziejus. Paveldas. Turizmas“.

■ **Joniškio istorijos ir kultūros muziejus** liepos 4 d. organizavo konferenciją, skirtą Lietuvos vardo tūkstantmečio minėjimui, „Žiemgalos vieta Lietuvos vardo tūkstantmečio istorijoje“. Konferencijoje pranešimus skaitė: dr. R. Jarockis (Klaipėdos universitetas), prof. Z. Kiaupa (Vytauto Didžiojo universitetas), dr. E. Vasiliauskas (Šiaulių universitetas), T. Griegas (Joniškio istorijos ir kultūros muziejaus muziejinkas).

► Liepos 4 d. atidaryta Žiemgalos krašto dailininkų plenerų darbų paroda (renginys skirtas miesto dienos šventei). Parodoje eksponuoti profesorių J. Galkaus, V. Trušio, V. Rimkaus, dailininkų S. Laurinavičiaus, A. Martinaičio, R. Pučeko, R. Čarno ir kt. darbai. Paroda veikė iki rugpjūčio 1 d.

► Liepos 6 d. vyko muziejaus organizuotas renginys „Kuo prasideda tu, Lietuva?“. Renginys skirtas paminėti Valstybės (Karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienai bei Lietuvos vardo tūkstantmečiui. Renginio metu eiles skaitė Šiaulių dramos teatro aktorius Vladas Baranauskas.

► Rugpjūčio 1–8 d. muziejus Jakiškių dvare (Joniškio r.) organizavo Žiemgalos krašto dailininkų plenerą. Plenero metu dailininkai taip pat bendravo su literatų klubo „Audruvė“ nariais, klausėsi jų skaitomų eilių, jaunųjų Joniškio muzikantų ir skaitovų atliekamų kūrinių. Dailininkams buvo pristatyti filmai apie Joniškio tautosakininką M. Slančiauską, organizuota ekskursija į Joniškio bažnyčią ir Tyrelio pelkę prie „Velnio“ akmens, taip pat koncertiniai vakarai.

► Rugsėjo 2–30 d. muziejuje veikė paroda „...prisiekiu Lietuvos valstybei...“, skirta Šaulių sąjungos atkūrimo 20-mečiui, eksponuotos senos nuotraukos, ginklai, šaulių spauda.

► Rugsėjo 6 d. muziejinkai (minėdami Europos žydų kultūros dieną) visuomenę pakvietė į knygos „Garsūs Lietuvos žydai“ pristatymą. Knygą pristatė jos autoriai V. Toleikis ir A. Pačkauskienė. Po leidinio pristatymo žiūrovai išvydo žydų tautinių šokių ir dainų ansamblio „Fajerlech“ meninę programą „Grįžtam į štetlą“.

► Rugsėjo 7–12 d. muziejaus darbuotojai Joniškio miesto ir rajono moksleivius pakvietė į muziejaus filiale Mato Slančiausko sodyboje-muziejuje vykusią Mažųjų restauratorių stovyklą. Šioje stovykloje restauratorių amato subtilybėmis dalijosi ir kartu su moksleiviais muziejaus eksponatus ruošė saugojimui penkios profesionalios restauratorės iš Vilniaus, Lietuvos dailės muziejaus P. Gudyno restauravimo centro: Nijolė Aleksandra Murelė, Milda Jakūnienė, Greta Žičkuvienė, Lina Ona Adomaitytė ir Jurgita Blažytė.

► Rugsėjo 18–27 d. visoje Lietuvoje vykstant Europos paveldo dienų renginiams, kurių tema šiais metais: „Europa, bendras paveldas. Istoriją kuriame kartu“ muziejus (kartu su rajono savivaldybės administracijos paveldosaugos skyriumi) rugsėjo 19 d. pakvietė joniškietiškus susipažinti su latvišku paveldu: muziejinkas D. Vičas skaitė pranešimą apie Joniškio krašto latvių draugijas ir mokyklas, Joniškio latvių draugiją „Avots“ pristatė jos pirmininkė, svečiai iš Latvijos pademonstravo savo kulinarinį paveldą, susirinkusiems koncertavo vidutinio amžiaus šokių kolektyvas „Baloži“ iš Rygos rajono Baložu miesto ir jaunųjų šokėjų kolektyvas „Velnini“ iš Valmieros rajono Mazsalacos miesto.

► Rugsėjo 19 d. – spalio 30 d. muziejuje veikė latvės Ingos Brūklės tapybos darbų paroda „Absoliučiai raudona“. Parodą pristatė pati autorė ir Žiemgalos krašto dailininkų kuratorius dailininkas S. Laurinavičius.

► Rugsėjo 20 d. vyko muziejaus organizuota konferencija „Sidabrės piliai – 720 metų“. Konferencijos lektoriai: dr. G. Zabiela (Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas), dr. G. Piličiauskienė (Lietuvos nacionalinis muziejus), dr. E. Vasiliauskas (Šiaulių universitetas).

► Rugsėjo 20–30 d. muziejuje veikė tradicinio vaikų piešinių ir fotografijų konkurso „Išsaugokime praeitį“ darbų paroda. Darbuose užfiksuotas Joniškio rajono tautinių mažumų paveldas.

► Rugsėjo 23 d. Lietuvos žydų genocido dieną muziejinkai kartu su rajono savivaldybės administracijos paveldosaugos skyriaus specialistu ir susirinkusiais vyko pagerbti genocido aukų į jų žūties vietą, čia skambėjo saksofono melodija (Petras Vyšniauskas), Grigorijaus Kanovičiaus kūrinių ištraukos, hebrajiška malda, kurią sukalbėjo Arkadijus Gotesmanas. Po aukų pagerbimo Kultūros centre koncertavę žymūs Lietuvos atlikėjai saksofonistas Petras Vyšniauskas ir perkusininkas Arkadijus Gotesmanas savo muziką skyrė genocido aukų atminimui.

► Rugsėjo 30 d. muziejinkai pakvietė vaikų piešinių ir fotografijų konkurso (skirto Europos paveldo dienoms paminėti) „Išsaugokime praeitį“ dalyvius ir laureatus į apdovanojimo renginį.

■ **Kelmės krašto muziejuje**, dvare, liepos 1 d. vyko muzikinių laboratorijų tinklo „Procesas“ kursų dalyvių operų arijų koncertas. Atlikėjai: Agnė Sabutytė, Tomas Pavilionis, Eugenijus Chrebtovas, Viktorija Miškūnaitė, Julija Karaliūnaitė. Vadovas prof. V. Prudnikovas, koncertmeisterė E. Žukauskaitė.

► Liepos 3 d. muziejuje atidaryta Jono Daniliausko paroda įgyvendinant projektą „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose“.

► Liepos 6 d. Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos proga prie Kelmės dvaro vyko šventinė programa „Atėjome iš amžių glūdumos“, skirta Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti. Jos metu rajono vicemeras Z. Mačernius ir rajono Švietimo skyriaus vedėja

I. Janušienė apdovanojo geriausių rajono moksleivius. Po to šventiniame koncerte pasirodė Šiaulių universiteto folkloro ansamblis „Vaiguva“ bei operos solistė Jurgita Lopetaitė. Fortepijonu skambino Nijolė Barauskaitė, tromboną pūtė Vytautas Plilipavičius. Daug žiūrovų sutraukė senovės baltų kovų brolijos „Vilkatlakiai“ narių parodomosios kovos.

► Liepos 10 d. muziejuje surengta Kėdainių fotografų draugijos paroda. Parodos iniciatorius Kelmės fotostudija „Fokus“.

► Liepos 14–17 d. Kelmėje vyko tradiciniai žemaičių etnomuzikavimo ir liaudies amatų vasaros kursai. Kelmės krašto muziejuje buvo organizuotos šios liaudies amatų sekcijos: keramikos (vadovė L. Užomeckienė), kaukių drožybos (vadovas E. Arbušauskas), akmens tašymo (vadovas V. Bandza), audimo staklėmis (vadovė O. Butvilienė), juostų audimo (vadovė Loreta Račkauskienė), lazdų drožybos (vadovas M. Ežerskis).

■ **Kėdainių krašto muziejaus** Daugiakultūriame centre liepos mėn. vyko paroda „Senieji Gdanskio namai“ (Lenkija), pasakojanti apie Gdanskio gyvenamųjų namų raidą nuo viduramžių iki XIX a. Piešinių ir fotografijų pagrindinė dalis buvo paimta iš 1910–1915 m. atliktos Otto Rollenhageno studijos.

► Liepos 19 d. surengtas koncertas „Išėję, bet nepamiršti“, skirtas Vaclovo Šablevičiaus atminimui. Atlikėja – Karališkiosios Škotijos muzikos ir Douglaso akademijų fortepijono dėstytoja ir koncertmeisterė Laurina Šablevičiūtė.

► Liepos 28 d. vyko konferencija „Sibiro atmintis gyva“. Buvo pristatyta dr. V. Putnos surinktų nuotraukų paroda ir demonstruojamas vaizdo filmas „O ar mes sugrįšim“.

► Rugsėjo 6 d. Daugiakultūriame centre vyko jaunojo gitaros virtuozo Igorio Dedusenko (Baltarusija) koncertas.

► Rugsėjo 7 d. atidaryta Kėdainių krašto dailės draugijos narių kūrybinių darbų paroda.

► Rugsėjo 6 d. Daugiakultūriame centre vyko popietė prie kavos puodelio „Šabas ir Štetlas“, skirta Europos žydų kultūros dienai paminėti.

► Rugsėjo 9 d. buvo atidaryta fotomenininko Stasio Padalevičiaus paroda „Runkeliai ir E... plius svarstyklės“.

► Rugsėjo 22 d. vyko rusų vokalinės muzikos vakaras „Menu kerinčius valso garsus“. Atlikėjai: Judita Leitaitė ir Sergejus Malcevas.

► Rugsėjo 25 d. vyko Europos kalbų diena skirta poezijos šventė.

■ **Kretingos muziejuje** liepos 3 d. atidaryta paroda iš Kretingos muziejaus fondų „Labas rytas“. Parodoje buvo eksponuoti virduoliai (samovarai) ir sieniniai virtuviniai takeliai.

► Liepos 8 d. muziejaus Dailės skyriaus darbuotojos pakvietė lankytojus į tapytojo, kryždirbio Alekso Eugenijaus Kulviečio ir tekstilininkės Maritzos Glorios Elenos Suarez de Kulvietis (Kolumbija) kūrybos darbų parodą. Lietuvoje Maritzos Glorios Elenos Suarez de Kulvietis siuvinėti juostelėmis kūriniai buvo eksponuojami pirmą kartą.

► Rugsėjo 8 d. Kretingos muziejuje ir dvaro parke vyko penktoji tradicinė „Dvaro šventė 2009“. Šventės metu muziejuje pristatytos naujos parodos: fotografijos paroda „Tarpukario bajorai“ ir klaipėdietės žurnalistės Z. Tallat-Kelpšaitės skrybėlaičių kolekcija „Skrybėlės ir skrybėlaitės, skėčiai ir vėduoklės“. Šventėje dalyvavo rajono poetai ir rašytojai, buvo pagerbti rajono Garbės piliečiai ir muziejaus bičiuliai. Šventės dalyviams pristatyta muzikinė-literatūrinė dedikacija „Atminties vainikas Jonui Karoliui Chodkevičiui“. Pirmą kartą Dvaro šventėje po parko ažuolais veikė žolininkės Adelės Karaliūnaitės akademija, kurioje buvo degustuojamos vaistingosios žolės; floristų darbų paroda „Gėlių vainikas Kretingai ir jos žmonėms“. Šventės dalyviams į renginį visai šeimai – vaikų lėlių spektaklį – kvietė Kultūros centro „Atžalyno“ teatro kojūkininkai, koncertavo grupės „Credo“, „Pikaso“. Šventinę programą vainikavo Klaipėdos muzikinis teatras su koncertine programa „Štrausiana“ ir Palangos miesto pučia-

mųjų orkestras. Dvaro kulminacija – reginys „Atgimęs dvaro fontanas“, kuriame su dangaus žibintų skrydžiu ir vandens šokiu visuomenei buvo pristatytas pirmasis grafų Tiškevičių fontanas.

► Rugsėjo 28 d. Kretingos muziejaus Baltojoje salėje koncertavo smuikininkas Martynas Švėgžda von Bekkeris.

► Rugsėjo 3 d. muziejuje pristatyta tapybos darbų paroda, skirta tautodailininko Antano Drungilo (1914–1998) 95-osioms gimimo metinėms paminėti.

► Rugsėjo 14 d.– rugsėjo 4 d. muziejaus etnografijos skyriaus darbuotojos dalyvavo etnografinėje ekspedicijoje Kretingos rajono Darbėnų seniūnijoje.

► Rugsėjo 7–11 d. muziejaus Dailės skyriaus darbuotojos vyko į ekspediciją „Mažosios architektūros fiksavimas Kretingos rajone Salantų seniūnijoje“.

► Rugsėjo 17 d. pradėti archeologiniai tyrinėjimai Kretingos rajone Lazdininkų, Kalnalaukio kapinyne. Tyrinėjimų metu Klaipėdos universiteto studentai turėjo galimybę atlikti praktišką geriausiai ištyrinėtame Žemaitijos kuršių kapinyne, iš arčiau susipažino su archeologų darbu, jų svarba tyrinėjant baltų genčių sąjungos istoriją, papročius bei materialinės kultūros kitimą per amžius.

■ **Kupiškio etnografijos muziejaus** darbuotojai liepos 2–11 d. Kupiškio mieste organizavo respublikinį medžio drožėjų ir akmentašių plenerą „Žmogus ir vanduo“. Plenere dalyvavo tautodailininkai V. Jautulevičius, J. Tvardauskas, R. Vizbaras, D. Žvybas, A. Vasiliauskas, V. Jasinskas. Penkios ažuolinės ir viena iš akmens skulptūros pastatytos prie Kupiškio piliakalnio. Tautodailininkų kūriniai tapo Lietuvos ir užsienio valstybių turistų traukos objektu, nes nuo čia prasideda pažintis su Kupiškio miestu. Plenero metu miesto gyventojai ir svečiai galėjo stebėti liaudies meistrų kūrybinį procesą. Projekto pristatymo šventė vyko liepos 11 d. Renginio metu Kupiškio rajono mero pavaduotojas Aidas Mikėnas dalyviams įteikė mero Jono Jaručio padėkos raštus, albumus „Prie Lévens“, o Kupiškio etnografijos muziejaus darbuotojai gėlių puokštes, fotonuotraukas, lankstinukus. Zarasų rajono Antazavės kultūros namų kaimiškos muzikos kapela savo linksmomis dainomis žadino ir palaikė linksmą renginio atmosferą.

► Liepos mėn. Kupiškyje vyko renginiai, skirti rašytojo Juozo Baltušio 100-osioms gimimo metinėms paminėti. 1977 m. J. Baltušui buvo suteiktas Kupiškio krašto garbės piliečio vardas. Rašytojas daug metų artimai bendravo su „Senovinių kupiškėnų vestuvių“ režisieriumi Povilu Zulonu ir visu kolektyvu. Dabar, praėjus aštuoniolikai metų po rašytojo mirties, jis tarsi atrandamas iš naujo.

► Liepos 9 d. Kupiškio miesto svečiai ir gyventojai galėjo susipažinti su fotografijų paroda „Juozui Baltušui – 100“, parengta iš Maironio lietuvių literatūros ir Kupiškio etnografijos muziejuje sukauptų fotografijų rinkinių. Tai nuotraukos iš įvairių rašytojo J. Baltušio gyvenimo laikotarpių, pasakojančių apie susitikimus, pomėgius, keliones, draugus, artimuosius ir, aišku, praleistas dienas Kupiškio krašte. Ši paroda taip pat eksponuota Puponių kaimo bendruomenės namuose (2009 m. liepos 12–30 d.), Noriūnų bibliotekoje (2009 m. rugsėjo 1–30 d.).

► Liepos 10 d. Kupiškyje šalia etnografijos muziejaus atidengta skulptūra „Piemenėlis“, taip pat skirta pagerbti šiame krašte gyvenusiam rašytojui Juozui Baltušui. Skulptūros autorius – Henrikas Orakauskas. Piemenėlis tarsi išeina iš buvusios 1823 m. įkurtos didikų Čertoriskų mokyklos (dabar muziejus), šalia jo garsi žąsis. Į šventę atvyko rašytojas Vytautas Bubnys, gerai pažinojęs J. Baltušį. Svečias prisiminė, kaip rašytojui įteikė ką tik išleistą knygą „Sakmė apie Juza“. Paminklo eskizus kūręs dailininkas Algirdas Venckus teigė, kad jis piemenėlyje mato lietuviško kaimo išsaugotą vaiką, kuriame įsikūnija kasdieninis darbas, liaudies išmintis, nelengvas mokslo kelio siekimas. H. Orakauskas prisi-

pažino, kad iš pradžių ši idėja buvusi jam nepriimtina ir tik vėliau, susipažinęs su rašytojo gyvenimu įžvelgė prasmę. Renginio metu Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazistai (režisierė V. Morkūnaitė) parodė teatralizuotą ištrauką iš J. Baltušio romano „Sakmė apie Južą“.

► Liepos 9–12 dienomis Kupiškyje vykusio tarptautinio folkloro festivalio „Lingaudala“ metu, Kupiškio etnografijos muziejaus specialistai kvietė liaudies meistrus, kulinarinio paveldo puoselėtojus iš visos Lietuvos į tradicinę tautodailininkų mugę. Sulaukta svečių net iš Latvijos. Mugė šurmuliavo labai saulėtą ir gražią liepos 12 d. Kupiškio mieste, Lauryno Stuokos-Gucevičiaus aikštėje. Liaudies meistrų sukurti darbai viliojo visus mugėje dalyvavusius žmones. Kiekvienas iš jos išskubėjo su patikusiu dirbiniu. „Dailistos“ kiemelyje ir prie jo esančios tvoros muziejaus specialistai pirmą kartą parengė rajono tautodailininkų tapybos parodą. Joje buvo eksponuojami tautodailininkų Irenos Vapšienės, Genios Vaičiukauskienės, Renės Sriubiškienės, Vidos Kaulakienės, Aldonos Bivainienės, Algirdo Venckaus, Alfonso Blažio, Vytauto Pastarnoko 39 tapybos darbai.

► Iki liepos 31 d. Kupiškio turizmo ir informacijos centre veikė fotografijų paroda „Kupos upė“. Per Kupiškio miestą tekančios Kupos slėnis bėgant metams keitėsi. Tarpukario laikais ant sraunios upės krantų mėgo fotografuoti miestelėnai, gimnazistai, Kupiškio įgulos kariškiai. Nuotraukose V. Grigienės, E. Sipavičienės ir A. Jonušytės įamžintos penkių medžio drožėjų ir akmentašių plenerų „Žmogus ir vanduo“ akimirkos, tarpukario Kupos vaizdai iš G. Visocko asmeninio nuotraukų albumo.

► Nuo rugpjūčio 23 d. iki rugsėjo 15 d. Kupiškio rajono savivaldybės bibliotekoje, minint Baltijos kelio 20-metį, Kupiškio rajono visuomenei buvo pristatyta fotografijų paroda. Baltijos kelias – naujas stebuklas, turintis savo idėją ir jos autorių. 1989 m. rugpjūčio 23-ąją susikibti rankomis į gyvą grandinę atskubėjo arti 3000 kupiškėnų. Automagistralėje M-12 jiems teko trijų kilometrų ruožas. Foto paroda parengta iš Kupiškio etnografijos muziejaus rinkinių, asmeninių Rimanto Bimbiro ir Algirdo Seibučio fotografijų archyvo.

► Rugsėjo 6 d. Vilniaus kupiškėnų klube vyko muziejaus specialistų parengtos ir UAB „Amaleros leidyba“ išleistos monografijos „Kupiškis. Gamtos ir istorijos puslapiai“ pristatymas. Renginyje dalyvavo ir kalbėjo leidinio mokslinių straipsnių autoriai prof. hab. dr. Irena Regina Merkienė, prof. hab. dr. Vytautas Merkys, dr. Aldona Vasiliauskienė, dr. Dalia Klajumienė, dr. Genovaitė Dručkutė, prof. Ričardas Kazlauskas, hab. dr. Alvyda Lazausakytė, istorikai Renė Sankauskienė, Nijolė Puzelienė, Violeta Aleknienė, buvusi bibliotekininkė Jonė Žebrytė, monografijos sudarytoja Aušrelė Jonušytė. Leidinio pristatymo šventėje kalbėjęs Kupiškio rajono meras Jonas Jarutis sakė, kad tokie darbai yra nepakartojami ir turi didžiulę išliekamąją vertę, ir priminė, kad atvežė Kupiškio krašto Garbės piliečio ženkluką kalbininkei dr. Klementinai Vosylytei ir tapytojai Bronislavai Jėčiūtei Jacevičiūtei. Renginį apibendrinio profesoriaus V. Merkio žodžiai, kad išleista knyga yra didelis kupiškėnų autorių bei jų talkininkų laimėjimas. Šioje knygoje, anot mokslininko, apie Kupiškio praeitį prakalbinti visi istoriniai šaltiniai. Tačiau tolesniems tyrinėjimams dar yra daug neišsemų aruodų.

► Rugsėjo 19 d. muziejaus ir Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro darbuotojai ant Kupiškio piliakalnio visuomenei pristatė edukacinį projektą „Tradiciniai Baltų amatai“. Renginys buvo skirtas Baltų vienybės dienai paminėti. Naujoji šventė sumanytojų pastangomis žiūrovus įvedė į jau tolimą istorinę aplinką ir jos kultūrą. Ant piliakalnio įsikūrė penkios amatininkų dirbtuvėlės. Auksarankiai meistrai demonstravo senovės amatus. Kaip gaminti kibirėlius iš tošies, mokė Birutė Salatkienė, siūti senovinius drabužius – Audronė Salatkaitė, gaminti papuošalus iš žalvario ir vario – Stanislovas Bagdonavičius, apdirbti molį ir įžiebtį puodus – Vita ir Darius Vaitkevičiai. Lauko kalvėje meistravo Vytautas Kryževičius ir Saulius Kronis, o Nijolė Semėnienė ant laužo išvirė medžiotojų sriubą

„bliuaką“. Šventėje dalyvavo gausus būrys folkloro ansamblių: Kupiškio kultūros centro folkloro ansamblis „Kupkiemis“ (vadovė A. Pustovaitienė), Varėnos rajono Žilinių pagrindinės mokyklos mokytojų folkloro ansamblis (vadovė A. Jachimavičienė), Panevėžio miesto folkloro ansamblis „Raskila“ (vadovė Lina Vilienė), Latvijos Respublikos Jiekbapilio rajono vaikų ir jaunimo centro folkloro ansamblis „Raksti“ (vadovė Vita Tall), Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos folkloro ansamblis „Viversėlis“ (vadovas A. Stankus), Marijampolės rajono kultūros centro folkloro ansamblis „Žibinyčia“ (vadovas Ž. Rutkauskas). Šventės metu prisimintos rudeninio lygiadienio apeigos, giesmė pagarbintas ažuolas. Kitų metų derliaus vardan pelenais virto piliakalni puošusi ožio skulptūra.

► Muziejaus padalinyje, **A. Petrausko muziejuje**, iki rugpjūčio 30 d. veikė tautodailininko Adomo Varno konkursinės parodos Joniškioje, Kazio Šimonio konkursinės parodos Kupiškioje laureato Alfonso Blažio tapybos darbų paroda, sulaukusi gero lankytojų įvertinimo. Tautodailininkas, labai perspektyvus tapytojas, savo paveiksluose vaizduoja lietuvių liaudies tradicijas, papročius, buitines darbus, istorinius įvykius.

► Nuo rugsėjo mėn. muziejuje savo kūrybos darbus eksponavo biržiečių klubas „Kraitė“, vienijantis talentingus, darbščius, išradingus liaudies meno tradicijas puoselėjančius visuomenės narius. Klubui vadovauja Henrika Marcinkevičienė. Biržiečių kūrybos darbų paroda išsiskyrė technikos įvairumu ir darbų kiekiu. Iš viso eksponuota 160 darbų: paveiksai, siuvinėti kryželiai ant lino, padaryti iš plunksnų, šiaudų, dekapužautos lėkštės, iš vytelių pinti įvairūs buitines daiktai, vašeliu nertos staltiesės, suknelės, takeliai, sijonai...

► Muziejaus padalinyje dailininkės **Veronikos Šleivytės galerijoje** iki rugpjūčio 15 d. veikė dvi Kupiškio rajono Antašavos pagrindinės mokyklos mokinių kūrybos darbų parodos – „Kalbinu medį ir siūlą“, „Gamtos vaizdai piešinyje ir eilėraščiū posme“.

■ **Lazdijų krašto muziejaus** padalinyje, **Veisiejų krašto muziejuje**, rugsėjo mėnesį atidaryta Veisiejų vidurinės ir pradinės mokyklų moksleivių varpelių paroda.

■ **Mažeikių muziejuje** liepos 22 d. paminėta Pasaulinė šachmatų diena, atidaryta paroda „Šachmatininkų laimėjimai“, kurioje rodomi iškiliausi Mažeikių krašto šachmatininkų pasiekimai Lietuvoje ir užsienyje. Eksponatus muziejui maloniai paskolino žymaus išsivio, filosofo, liberalo Povilo Tautvaišo artimieji ir daugkartinis čempionas Gediminas Paulauskas.

► Nuo rugpjūčio 7 d. iki rugsėjo 7 d. mažeikiškiai galėjo grožėtis kraštiečio dailininko Vlado Lisaičio jubiliejine paroda „Netradicinės tapybos darbai“. Parodos atidaryme dalyvavo pats autorius, jubiliatą sveikino oficialūs asmenys, buvę klasės draugai, artimieji. Atidarymo metu burtų keliu išrinkti trys laimingieji lankytojai, kuriems dailininkas padovanojo savo kūrinius.

► Rugsėjo 8 d. visus jaunatviškos dailės mylėtojus sukvietė tradicinė Mažeikių rajono dailės mokytojų ir mokinių kūrybinių darbų paroda. Kaip ir kasmet, eksponuoti patys išraiškingiausi kiekvienos mokyklos menininkų pavieniai ir kolektyviniai darbai.

► Rugsėjo 25 d. į Kultūros paveldo Lietuvoje dienų renginių penę muziejus įsiliejo pateikdamas fotografijų parodą „Žydų pėdsakai Mažeikių žemėje“, kuri surengta miesto Kultūros centre konferencijos metu.

■ **Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus** Skulptūrų parke, centrinėje aikštelėje, liepos 3 d. vyko poeto, dramaturgo Mindaugo Valiuko (dainuojamosios) poezijos vakaras. Skulptūrų parko vedėja Sonda Simanaitienė pristatė poetą į renginį susirinkusiems klausytojams ir žiūrovams: eseistiškai laisvai interpretuodama poeto gyvenimo faktus, apžvelgdama jo kūrybinę programą, provokuodama poetą „lyrinei išpa-

žinčiai“, supažindinama su Skulptūrų parko savitumu, istoriniais faktais ir t. t. Tiesus, spontaniškas, organiškas, natūralus – toks buvo M. Valiuko autorinis vakaras, kuriame pirmąkart šalia neskaitė kiti poetai, negrojo kiti muzikantai – jo vieno Ego gražiai išpildė daugiau nei valandą trukusių programą.

Renginio organizatorius – Mažosios Lietuvos istorijos muziejus.

► Liepos 10 d. muziejuje buvo atidaryta Kintų Vydūno kultūros centro paroda „Pamaro ženklai“. Parodoje eksponuoti tarptautinės emalio ir muzikos laboratorijos „Pamaro ženklai“, vykusios 2003–2008 m. Kintuose, darbai. Meno laboratorijos tema – „Pamaro ženklai“ – tai pamario krašto legendų, istorijos, gamtos, tradicijas atspindinčių ženklų ar simbolių ieškojimas, kūryba. Šiose laboratorijose dalyvavę dailininkai po vieną emalio miniatiūrą palieka kultūros centro muziejui. Šiuo metu jau yra susiformavusi 32 menininkų per šimto darbų emalio meno kolekcija „Pamaro ženklai“, kuri kasmet eksponuojama įvairiose Lietuvos vietose. Paroda muziejuje veiks iki rugpjūčio 8 d. Parodos kuratorė – Kintų Vydūno kultūros centro direktorė Rita Tarvydienė.

► Rugpjūčio 14 d. muziejuje buvo atidaryta paroda „Senieji Gdansko namai“, kurioje buvo pristatoma Gdansko gyvenamųjų namų raida nuo viduramžių iki pat XIX a. pradžios. Atskira ekspozicijos dalis buvo skirta namo vidaus, jo patalpų išdėstymo ir puošybos pristatymui. Parodoje taip pat pristatyti Gdanske paplitę daugiabučiai arba činšiniai namai.

Organizatoriai – Gdansko miesto istorijos muziejus (Lenkija) ir Herderio institutas Marburge (Vokietija). Parodos organizatorius Lietuvoje – Kėdainių krašto muziejus

Parodos kuratoriai – Eva Barylevska-Šimanska (Ewa Barylewska-Szymańska) ir Voiciechas Šimanskis (Wojciech Szymański).

Institucijos, kurių medžiaga panaudota parodoje: Berlyno meno akademija, Valstybinis Gdansko archyvas, Lenkijos mokslų akademijos biblioteka Gdanske, Meno ir fotografijos istorijos archyvas Marburge, Herderio institutas Marburge, Gdansko miesto istorijos muziejus, Malborko pilies muziejus, privatūs asmenys. Paroda muziejuje veiks iki rugsėjo 12 d.

► Rugpjūčio 28 d. muziejaus **Skulptūrų parke** vyko meno akcija „KIT – KAS PARKUI“, kurios metu centrinėje parko aikštelėje vyko *Bėgančio ratuko šventė* mažiesiems parko lankytojams. Organizatoriai pakvietė susirinkti su savo nuosavais vežimėliais ant ratukų – vaikus vežinti tėvelius, vieniems kitus, savo žaislus ir viską, ką galima vežti vežimėliais. Drauge su vaikais bei tėveliais žaidė ir lėlių teatro personažas. Renginys truko 45 min. *Pavakare* gynybiniame XIX a. šanse (kalvelė prie krepšinio aikštelės) buvo rodomas filmas „14 akmenų Neptūnui“ (1978 m.) apie Skulptūrų parko įkūrimą. Centrinėje parko aikštelėje (prie kažkada klestėjusių „Metų laikų“) buvo skaitomi Vasaros tekstai, muzikuojama, kuriama Žalioji skulptūra, veikė laikina, pusvalandžio trukmės, V. Naručio skulptūros „Motina“ (1988 m.) ekspozicija. Renginio organizatoriai: Mažosios Lietuvos istorijos muziejus ir VŠĮ „Menų gatvė“.

► Rugsėjo 18 d. muziejuje atidaryta Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos parengta fotodokumentinė paroda „Baltijos kelias – kelias į Nepriklausomybę“, skirta Baltijos kelio 20-mečiui. Parodos atidarymo metu vyko pilietinio ugdymo pamoka, kurioje dalyvavo Klaipėdos m. Gedminų pagrindinės mokyklos 8 A klasės mokiniai (istorijos mokytoja I. Grikšaitė-Lendraitienė), Klaipėdos miesto įvairių ugdymo įstaigų pedagogai bei kiti šio renginio dalyviai. Užsiėmimą vedė muziejinkas Saulius Karalius. Parodos eksponavimo metu muziejus kvietė Lietuvos istorijai neabejingus mokytojus ir moksleivius dalyvauti pilietinio ugdymo pamokoje „Bunda jau Baltija“.

► **Molėtų krašto muziejaus** parodų salėje liepos 6 d. – rugpjūčio 12 d. atidaryta LTS Kauno sk. tautodailininkės garsios lėlių tautiniais

drabužiais autorės Liucijos Kudžmienės stilizuotų tautinių drabužių, staltiesių ir skarų paroda. Taip simboliškai prasidėjo respublikinės siuvinėjimo stovyklos „Žalioji laumžirgis“, kurioje dalyvavo ir pati parodos autorė, atidarymas, skirtas Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti. Pagal kinų zodiaką L. Kudžmienė pasiuvo Pelės ir Jaučio metams skirtas simboliškas lėlių poreles ir padovanojo jas muziejui. Parodos atidaryme dalyvavo rajono meras A. Žiūkas.

► Liepos 10 d. – rugpjūčio 26 d. Molėtų krašto muziejaus menų galerijoje „Akcija M“ atidaryta fotografijų paroda „Dubingiai – Radvilų tėvonija“. Ši paroda skirta Dubingių piliavietei – vienam įdomiausių ir reikšmingiausių archeologinių, istorinių ir memorialinių kompleksų Lietuvoje. Tai vienas iš svarbiausių kovų su kryžiuočiais taškų, glaudžiai susijęs su faktiniais Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) valdovais – Radvilomis, su numatomu iškilmingu Radvilų giminės atstovų palaikų perlaidojimu. Ne vienerius metus archeologiniams kasinėjimams Dubingiuose vadovavęs archeologas, VU Komunikacijų fakulteto bibliotekininkystės ir informacijos mokslų instituto direktorius, docentas R. Laužikas parodos atidarymo metu džiaugėsi jau nuveiktais darbais, atradimais. Fotografijų parodos atidaryme dalyvavo archeologinių kasinėjimų Dubingiuose dalyviai bei Luokesų ežero polinių povandeninių gyvenviečių žvalgytojai.

► Rugpjūčio 14 d. muziejaus galerijoje „Akcija M“ ir muziejaus parodų salėje atidaryta aštuonių vilniečių menininkų: V. Andrašūnaitės, Š. Barlašiūtės, P. Juškos, A. Juškaitės, O. Juškienės, M. Grigonytės, D. Kaupo, pasivadavusių Totorių gatvės menininkais, darbų paroda. Apie save ir savo kolegas pasakojo parodos atidaryme dalyvavusios menininkės ir dirbtuvių įkūrėjos M. Grigonytė ir O. Juškienė. Kadangi menininkų daug, o kai kurių darbai labai dideli, tad paroda buvo išskirstyta į dvi dalis. Krašto muziejaus parodų salėje galima buvo apžiūrėti ne tik tapytojų, bet ir skulptorių darbus.

► **Panevėžio kraštotyros muziejaus** III aukšto parodų salėje liepos 3 d. atidaryta Panevėžio dailės mokyklos mokinių darbų paroda „Lietuvos tūkstantmečio istorija ir tūkstantis palinkėjimų“. Ši paroda iš dalies atskleidė, kaip šiandieninis jaunimas įsivaizduoja Lietuvos praeitį – kokie įvykiai ir asmenybės laikomi svarbiausiais. Kartu paroda turėjo futurologinį-fantastinį matmenį. Joje pateikiamos šalies ateities vizijos, norisi, kad gerosios iš jų taptų netolima realybe. Rugsėjo 29 d. įvyko susitikimas su parodos autoriais, geriausių darbų autoriams įteikti muziejaus įsteigti prizai.

► Liepos mėnesį Kraštotyros muziejus savo kilnojamąją parodą „Juozo Miltinio portretai“ paskolino Panevėžio rajono viešajai bibliotekai. Ten ji veiks visą vasarą. Ekspozicijoje demonstruota dešimt stendų su nuotraukomis.

► Rugpjūčio 25 d. muziejaus filiale, **Paspriešinimo sovietinei okupacijai ir Sąjūdžio muziejuje**, parengta fotonuotraukų paroda „Baltijos kelio paminklai – Panevėžio ruožas“. Parodą rengė muziejinkė Emilija Juškienė.

► Rugpjūčio 22 d. muziejaus Etnokultūros skyriaus darbuotojos suorganizavo, jau tradiciniu tapusį, tarptautinį Baltijos šalių folkloro festivalį „Aisūs kankleliai“, kuris įvyko miesto muzikiniame teatre ir turėjo didelį pasisekimą.

► Rugsėjo 5 d. Panevėžio m. gimtadienio šventei muziejaus teritorijos pievelėje muziejinkai paruošė renginį „Kooperatyvas – Panevėžys“. Jo metu veikė įvairios prieškarinio metų įmonės ir įstaigos, darbuotojai buvo pasipuošę tuometiniais rūbais.

► Rugsėjo 22 d. muziejaus fojė lankytojams pristatyta paroda „Tautinių mažumų nacionalinis kostiumas“. Demonstruoti totorių, žydų, rusų ir karaimų kostiumai. Parodą rengė muziejinkė Joana Viga Čiplytė.

■ **Pasvalio krašto muziejus** liepos 15 d. kartu su glaukoma sergančiųjų bendrija „Šviesa“ Žadeikių Bernardo Brazdžionio mokykloje organizavo poezijos popietę, skirtą Lietuvos vardo tūkstantmečiui. Eiles skaitė Genovaitė Jusienė, buvo pristatyta nauja Aldonos Naglienės knyga.

► Rugsėjo 10 d. krašto muziejuje vyko susitikimas su sveikatos klubo prezidente, žolininke Danute Kunčiene ir Lietuvos vegetarų draugijos pirmininke, mitybos reikalų eksperte Ksavera Vaištariene. Lektorės kalbėjo apie sveiką gyvenimo būdą, mitybos kultūrą, vyko praktiniai užsiėmimai.

► Rugsėjo 17 d. atidaryta paroda „Pasvalys Lietuvos archyvų dokumentuose“, parodoje eksponuojami XV–XX a. dokumentai iš Lietuvos valstybės istorijos archyvo, Lietuvos centrinio valstybės archyvo bei Lietuvos literatūros ir meno archyvo. Istorinių dokumentų apie Pasvalį parodos iniciatoriai – Panevėžio apskrities archyvo direktorius Leonas Kaziukonis ir Lietuvos archyvų departamento generalinis direktorius Vidas Grigoraitis. Pasvalio krašto muziejaus muziejinkas Gražvydas Balčiūnaitis šiai parodai atrinko svarbiausius Lietuvos archyvų pateiktus Pasvalio praeitį liudijančius 66 dokumentų fragmentus. Paroda sudaryta iš trijų dalių: pirmoje dalyje eksponuojami dokumentų fragmentai nuo XV–XX amžiaus, antroje – nuo Nepriklausomos Lietuvos pradžios, trečioje – draugijų veikla. Parodos atidaryme dalyvavo Lietuvos archyvų vadovai, Pasvalio rajono savivaldybės meras Gintautas Gegužinskas, rajono istorijos mokytojai bei kiti svečiai.

► Rugsėjo 18 d. muziejuje buvo atidaryta pasvalietės tautodailininkės Joanos Jackūnienės jubiliejinė raštuotų pirštinių ir verbų paroda „Antras gėlių gyvenimas“. Parodos atidaryme dalyvavo Pasvalio rajono mero pavaduotojas Povilas Balčiūnas, Lietuvos tautodailininkų sąjungos Panevėžio bendrijos pirmininkas Vidas Mažukna, Pasvalio rajono tautodailininkų sąjungos nariai.

► Rugsėjo 19 d. atidaryta Pasvalio menininkų klubo „Rats“ narių kūrybos paroda, joje eksponuojami septynių „Rats“ narių saviti ir originalūs medžio skulptūros, keramikos, tekstilės, fotografijos ir tapybos darbai. Pristatytas Pasvalio krašto muziejaus parodų kuratorės, Lietuvos tautodailininkų sąjungos Panevėžio bendrijos Pasvalio skyriaus pirmininkės Aidos Dulkienės sudarytas katalogas „Pasvalio tautodailininkai“.

► Rugsėjo 25 d. Pasvalio krašto muziejaus turizmo informacijos centras Pasaulinės turizmo dienos proga pakvietė į renginį „Turizmas – įvairovės šventė“. Pasvalio krašto muziejaus darbuotojas Albinas Kazlauskas po ekskursijos Pasvalio miesto istorinėmis vietomis Krašto muziejuje skaitė paskaitą „Lietuvos 1000-metis ir Pasvalio kraštas“.

■ **Raseinių krašto istorijos muziejuje** vasarą ir rudenį lankytojai galėjo susipažinti su laikrodžių raida – muziejuje buvo rodoma laikrodžių paroda iš Klaipėdos laikrodžių muziejaus.

► Liepos 12 d. Lyduvėnų parapijoje (Raseinių r.) vyko Juliaus Kazlausko 100 metų paminėjimas. Muziejinkai prisidėjo organizuojant renginį: pristatyta muziejinkų parengta kunigo gyvenimą iliustruojanti fotodokumentikos paroda.

► Rugsėjo–spalio mėn. muziejuje veikė fotomenininko Gintaro Česonio paroda „Šiluva – laikmečio atspindžiai“. 17 įspūdingo formato dokumentinių fotografijų šildė žiūrovą netikėtu žvilgsniu į žmogų, erdvę, vyzmą.

► Rugsėjo 23 d. Raseinių kultūros centre eksponuota fotodokumentikos iš muziejaus fondų paroda „Baltijos kelias – vienybės kelias“.

► Rugsėjo 18 d. muziejuje pristatyta paroda „Slavų kultūros palikimas. Ikonos“. Parodoje eksponuojama daugiau kaip 50 ikonų iš muziejaus fondų. Paroda organizuota atsiliepiant į 2009 metų Europos paveldo dienų temą – „Istoriją kuriame kartu“.

► Rugsėjo 16 d. – spalio 30 d. muziejaus parodų erdvėse Raseinių visuomenei pristatyta jubiliejinė menininko iš Vilniaus Alfonso Čepausko paroda „Būties paženkinimas“. Raseiniškiams jau pažįstamas menininkas šį kartą atvežė labai įvairiapusę kūrybą – 2004–2008 metais sukurtus grafikos, asambliažo, skulptūros iš akmens ir metalo darbus.

► Rugsėjo 24–25 d. muziejuje vyko tarptautinis seminaras, skirtas mokomajai priemonei apie diskriminaciją, išankstines nuostatas, rasizmą ir antisemitizmą mūsų visuomenėje pristatyti. Trijų dalių mokomosios priemonės komplektas yra išleistas vienuolika kalbų ir skirtas naudoti kelių Europos šalių mokyklose. Medžiagą paruošė Demokratiškos institucijų ir žmogaus teisių biuras (ODHIR) ir Anos Frank namai, bendradarbiaudami su šalių-partnerių specialistais. Partneris Lietuvoje – Vilniaus jidiš institutas. Renginys organizuotas drauge su Vilniaus jidiš institutu bei Raseinių rajono švietimo centru. Seminare daugiausiai dalyvavo rajono mokyklų pedagogai.

■ **Rokiškio krašto muziejuje** rugpjūčio 7 d. vyko Vidmanto Zakarkos jubiliejinės drožinių parodos atidarymas.

► Rugsėjo 5 d. buvo atidaryta Rokiškio rajono mokinių konkursinė piešinių ir fotografijų paroda „Rokiškio miestui – 510“, skirta Lietuvos vardo 1000-mečiui ir Rokiškio 510 m. jubiliejui.

► Rugsėjo 5 d. vyko šventė vaikams ir tėvams „Viena 1009 m. diena Sėlių žemėje“. Programa: senųjų amatų demonstravimas – eksperimentinės archeologijos klubas „Pajauta“, RKM muziejinkai, žolininkė Adelė Karaliūnaitė, Gyvosios istorijos klubas „Varingis“. Koncertas: Rokiškio vaikų l/d „Linelis“ vaikų koncertinė programa (vadovė Nijolė Adamonienė); Kauno laisvalaikio rūmų vaikų tautinių šokių ansamblio „Malūnėlis“ ir Birštono kultūros centro jaunimo šokių grupės „Kupolė“ (vadovė Birutė Braždžiūtė) programa „Laiko ratas“; Rokiškio folkloro ansamblio „Gaštauta“ pasirodymas (vadovė Nida Lingienė); folkloro grupės „Sedula“ programa „Ant kalno liepelė žydėjo“ (vadovė Daiva Steponavičienė – Rugjaveidė). Konkursai vaikams: šaudymo iš lanko, verpimo, geriausio puodo lipdymo...

► Rugsėjo 9 d. vyko popietė su Vytautu Šliku „Gyvenimas, atiduotas Rokiškiui“.

► Rugsėjo 10 d. prasidėjo IX respublikinis medžio drožėjų pleneras „Improvizacijos Liongino Šepkos kūrybos ir gyvenimo temomis“. Dalyvavo Kęstutis Krasauskas (Pasvalys), Jonas Tvardauskas (Anykščiai), Gintaras Varnas (Rokiškis), Vidmantas Zakarka (Rokiškis). 2009 m. – išskirtiniai. Jie skirti ne tik Lietuvos vardo 1000-mečiui paminėti, bet ir Rokiškio 510 metų jubiliejui. Šiais metais drožėjai, panaudodami mėgstamą L. Šepkos motyvą – ornamentuotas lazdas – sukūrė kompoziciją, skirtą Rokiškio 510 metų jubiliejui – „Puokštę Rokiškiui“.

► Rugsėjo 13–19 d. vyko tarptautinis medžio drožėjų ir amatininkų pleneras, kuriame dirbo 10 Lietuvos ir Latvijos meistrų bei ekspertas. Plenero dalyviai sukūrė įdomią kompoziciją, susidedančią iš dekoratyvių ir funkcionalių skulptūrų. Kompozicija įkurdinta Rokiškio krašto muziejaus parke, šalia XIX a. valstiečio sodybos pastatų. Po plenero vyko tarptautinė amatų ir folkloro šventė. Šiuos renginius užfiksavo fotografas, ir yra parengta keliaujanti paroda, kuri aplankys visus projekto partnerius.

► Rugsėjo 18 d. vyko X tarptautinio vargonų festivalio, skirto čekų muzikai, pedagogui, vargonininkui R. Lymanui, atidarymas. Renginį organizavo Panevėžio kolegijos Rokiškio filialas.

► Rugsėjo 19 d. buvo atidarytos dvi parodos, skirtos Rokiškio m. 510 m. jubiliejui: mokytojų ir mokinių kūrybos darbų paroda, skirta Rokiškio Jaunimo centro 25-mečiui „Neformaliam dailės mokymui Rokiškio mieste – 25 m.“ ir Margaritos Onos Čepukienės kūrybos darbų paroda „Tyla ir kalbėjimas“ (akvarelės, siuvinėtos vėliavos ir herbai).

► Rugsėjo 19 d. muziejuje vyko tarptautinio plenero uždarymas ir amatų bei folkloro šventė.

■ **Skuodo muziejuje** liepos–rugpjūčio mėn. buvo vykdoma ekspedicija „Skuodo krašto senieji kryžiai IV“.

► Liepos mėn. muziejuje veikė Skuodo krašto menininkų darbų paroda iš Skuodo muziejaus rinkinių.

► Rugpjūčio 3 d. muziejuje atidaryta tautodailininko Audriaus Kasparo kalvystės darbų paroda ir įvyko Lietuvos užsienio reikalų ministro susitikimas su Serbijos užsienio reikalų ministru.

► Rugsėjo 24 d. Skuodo muziejuje lankėsi švedų mokslininkas dr. Jan P. Lamm, kurio valia ir iniciatyva gražinti ilgus dešimtmečius Stokholmo muziejaus archyvuose saugoti mūsų šaliai priklausantys radiniai.

► Rugsėjo mėn. buvo vykdomas projektas „Edukacija Skuodo muziejuje“.

■ **Šilutės muziejuje** liepos 6 d. švenčiant Lietuvos vardo tūkstantmečio jubiliejų buvo organizuotas renginys „Viena tūkstantmečio kasdienybės istorijų“. Buvo atidaryta ir pristatyta nauja ekspozicija, parengta iš muziejaus fondų „Miestiečio buitį ir kasdienybę priešakyje“. Po to Usėnų dramos mėgėjų kolektyvas „Veržė“ muziejaus kiemyje parodė spektaklį – K. Sajos komediją „Palangos liūtas“ (rež. G. Bardauskienė). Po vaidinimo lankytojai buvo pakviesti į muziejaus kiemyje pastatytoje palapinėje atidarytą lauko kinoteatrą-kavinę. Joje, skanaujant „kafiją“ su vafliais, buvo surengta kino ir fotodokumentikos apie Rytų Prūsijos ir Klaipėdos krašto prieškario miestų gyvenimą retrospektyvinė peržiūra.

► Rugpjūčio 23 d. minint Europos dieną stalinizmo ir nacizmo aukoms atminti, taip pat Baltijos kelio 20-mečio jubiliejų, nerestauruotoje H. Šojaus (Scheu) dvaro dalyje buvo surengta Vytauto Vaicekausko, mediko, aktyvaus LPS Šilutės skyriaus nario, Sąjūdžio Šilutės rajone fotometraštininko, fotografijos paroda „Šilutiškiai Baltijos kelyje“. Paroda ir po jos pademonstruotas fotodokumentikos pagrindu parengtas filmas apie Baltijos kelio akciją paskatino gyvą ir turiningą susirinkusių lankytojų pokalbį.

► Rugsėjo 25 d. surengė pažintinę kelionę moksleiviams, miestiečiams ir miesto svečiams po Šilutės rajono piliakalnius. Pažintinės-ekskursinės kelionės pradžioje svečiams, rodant skaidres, trumpai buvo pristatyta Šilutės krašto priešistorė. Po pristatymo kelionės dalyviai gavo užduotis, kurias turėjo atlikti kelionės metu. Ekskursijos metu buvo aplankyti 4 Šilutės rajono piliakalniai (Venckų, Vanagių, Žakainių, Pavilnučio). Prie kiekvieno piliakalnio buvo pasakojamos legendos ir aptariama piliakalnio struktūra.

► Minėdamas Pasaulinę turizmo dieną, muziejus išleido turistinio maršruto po Šilutės rajono piliakalnius lankstinuką, kuriame pateikė svarbiausią informaciją apie rajone esančius piliakalnius.

■ **Tauragės „Santakos“ muziejaus** Fotografijos galerijoje liepos 3 d. atidaryta Stasio Paškevičiaus (Vilnius) autorinė paroda „Kolegų portretai“, kurioje pristatytos meninės įžymių Lietuvos žmonių fotografijos. Parodą rengė Fotografijos galerijos vadovas R. Vaitkus.

► Rugsėjo 24 d. galerijoje atidaryta Kaune gyvenančio keliautojo ir fotografo Raimundo Puišio fotografijų paroda „Lietuviškos viršūnės Pamyro kalnuose“. R. Puišys, kurį laiką gyvenęs Tauragėje, daugiau nei ketvirtį amžiaus kopija į aukščiausias viršukalnes nesiskirdamas su fotoaparatu. Autoriaus užfiksuoti kadrai atskleidžia daugelio Europos bei Azijos kalnų grožį, romantiką ir rūstį. Šia paroda paminėta Pasaulinė turizmo diena. Parodą rengė Fotografijos galerijos vadovas R. Vaitkus.

■ **Ukmergės krašto muziejuje** liepos 3 d. vyko dailininko E. Ginvil-Kulviečio tapybos darbų parodos atidarymas. Tai išviejios menininkas, iki 1942 m. gyvenęs Ukmergėje, vėliau emigravęs į Kolumbiją. Ši – pirmoji – paroda surengta praėjus penkiasdešimčiai metų po tapytojo mirties. Parodoje dalyvavo tapytojo anūkas Aleksas Eugenijus Kulvietis ir anūkė Nijolė Ingaunienė.

► Liepos 3 d. muziejinkas R. Ramanauskas miesto bendruomenei skaitė paskaitą „Lietuvos valstybė“ (Karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai).

► Rugpjūčio 7 d. buvo minimos pirmojo Lietuvos Prezidento A. Smetonos 135-osios metinės. Ta proga iš Ukmergės į Užugirį surengtas dviračių žygis. Minėjimas prasidėjo šventomis mišiomis Lėno Šv. Antano Paduviečio parapijos bažnyčioje. Renginyje dalyvavo istorikas docentas R. Batūra, muzikantas Tomas Strimaitis bei operos solistė Rasa Juzukonytė. Renginio svečiai buvo pakviesti į prezidento vasaros rezidenciją Užulėnyje.

► Rugsėjo 23 d. muziejuje atidaryta Lietuvos ir Latvijos menininkų fotografijų paroda „Izraelis. Jautrus prisilietimas“. Paroda surengta Lietuvos žydų genocido dienai paminėti. Prieš metus Izraelio ambasados Lietuvai ir Latvijai, Latvijos fotografų sąjungos „FotoForma“ ir VVGŽM Tolerancijos centro surengta paroda perteikia autentiškas akimirkas, lietuvių ir latvių fotografų užfiksuotas Izraelyje. Parodoje eksponuojami Valdo Kopūsto (Lietuva), Irenos Golubos (Latvija), Harijo Pellės (Latvija), Povilo Sigito Krivicko (Lietuva), Lauros Gravos (Latvija) ir kitų menininkų darbai. Parodoje dalyvavo Izraelio ambasadorius Latvijoje ir Lietuvoje Čenas Ivri Apteris (Chen Ivri Apter).

■ **Vilkaviškio krašto muziejus** rugsėjo 23 d., Lietuvos žydų genocido dieną, Vilkaviškio kultūros centre pristatė parodą „Dingęs Vilkaviškis: žmonės ir pastatai“, parengtą iš Jeruzalės Nahum Goldman žydų diasporos muziejaus fondų. Parodą parengė ir pristatė VKM direktorius A. Žilinskas. Atidaryme dalyvavo svečiai iš Izraelio – žydų istorijos tyrinėtojas Ralphas Salingeris ir kt. renginio dalyviai.

■ **Zanavykų krašto muziejuje** liepos 8 d. vyko Birutės Kuodienės tapybos darbų parodos atidarymas. Tai šeštoji autorės paroda. Ankstesnės parodos dailininkė ruošdavo kartu su jauniausia dukra Alma. Nors piešti pradėjo vaikystėje, dailėje B. Kuodienė – savamokslė. Jos paveiksluose atsispindi daugiausia Dzūkijos krašto vaizdai: kalvos, miškai, upės.

► Rugpjūčio 21 d. vyko prisiminimų popietė, skirta Šakių tautodailininkui Alfonsui Zokui atminti. Parodoje eksponuojami tautodailininko fotografijos darbai, paveikslai, drožybos darbai.

► Rugsėjo 10–24 d. surengtoje dailininko Mindaugo Pauliuko tapybos darbų parodoje „Sodžiaus etiudai“ eksponuojami aliejinės tapybos darbai, sukurti 2008–2009 metų laikotarpiu. Pagrindiniai motyvai – Kudirkos Naumiesčio ir kitų vietų vaizdai įvairiais metų laikais. Iki 2004 metų M. Pauliukas įvairiose parodose eksponavo ir postmodernistinės dvasios kūrinius. Paskutiniu metu dailininkas daugiausia tapo gamtos etiudus.

► Rugsėjo 25 d. vyko tradicinė edukacinė kultūrinė šventė „Duona zanavykų buityje ir papročiuose“. Į šventę sugužėję mažieji Šakių gyventojai galėjo pamatyti, kaip anuomet gimdavo duonos kepalas, kuris kiekvienoje šeimoje būdavo laikomas šventu. Šventėje dalyvavęs duonkubilių meistras Vitalijus Striuogaitis iš Marijampolės demonstravo duonkubilių gamybą. Vaikai taip pat turėjo progą pamėginti kultū spragilais, malti girmomis, sijoti miltus, minkyti duonytę. Muziejinkės virė tradicinę šio krašto duonzupę.

► Rugsėjo 25 d. muziejuje atidaryta tautodailininko iš Kalvarijos Antano Lastausko drožybos paroda „Duonos kelias“.

■ **Žemaičių dailės muziejuje** liepos 24 d. vyko Tarptautinio plenero „Lietuviškas kaimas kaip kunkskamos objektas. Antropologinis menininko žvilgsnis į Lietuvos kaimą“ parodos atidarymas. Dalyvavo penkiolika menininkų iš Mendeno (Vokietija) ir Plungės.

► Rugpjūčio 26 d. muziejuje vyko Oginskių dvaro bičiulių klubo susi-

tikimas su meno istoriku, ilgamečiu Varšuvos miesto istorijos muziejaus darbuotoju Janušu Plapiu ir jo žmona Danuta.

► Rugsėjo 29 d. – rugsėjo 26 d. vyko IV Tarptautinis Mykolo Oginskio festivalis.

► Rugsėjo 26 d. vyko IV Tarptautinio Mykolo Oginskio festivalio atidarymas. Dalyvavo: Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas prof. Juozas Domarkas) ir Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas prof. Petras Bingelis). Programoje skambėjo Karlo Orfo (Carl Orff) kantata „Carmina Burana“. Solistai: Irena Zelenkauskaitė (sopranas), Giedrius Žalys (baritonas), Algirdas Janutas (tenoras).

► Rugsėjo 5 d. koncertavo Mykolo Oginskio festivalio simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas – prof. Stasys Domarkas).

► Rugsėjo 12 d. vyko Žemaitijos muzikos ir meno mokyklų jungtinio kamerinio orkestro koncertas „Rudens akvarelė M. K. Čiurlioniui“. Orkestrą sudarė: Klaipėdos E. Balsio, J. Kačinsko ir J. Karoso, Palangos S. Vainiūno, Plungės M. Oginskio, Viekšnių V. Deniušio bei Kretingos, Gargždų, Šilutės, Mažeikių, Sedos, Telšių, N. Akmenės ir Rietavo muzikos mokyklų styginių ansamblių. Programoje skambėjo P. Čaikovskio, D. Šostakovičiaus, S. Forsterio, A. L. Webberio, G. M. Rodriguezo, K. Bomo ir kiti kūriniai. Dalyvavo Moldovos pano fleitos virtuozas Konstantinas Moskovicis (Constantin Moscovi). Dirigavo – Tomas Ambrozaitis. Koncertą organizavo Plungės Mykolo Oginskio menų mokykla.

► Rugsėjo 16 d. koncertavo styginių orkestras „Camerata Klaipėda“ (meno vadovas – Vilhelmas Čepinskis). Programoje skambėjo M. K. Oginskio, J. Naujaliao, B. Dvariono, W. A. Mocarto, F. Mendelsono, F. Listo, P. Sarasatės, A. Piazolos kūriniai.

► Rugsėjo 19 d. vyko Baltarusijos valstybinio akademinio simfoninio orkestro koncertas (meno vadovas ir vyr. dirigentas Aleksandras Anisimovas) (Baltarusija). Programoje skambėjo N. Rimskio-Korsakovo simfoninė siuita „Šecherazada“. Kristina Zmailaitė (sopranas) ir Edmundas Seilius (tenoras) dainavo M. Glinkos, A. Borodino, P. Čaikovskio kūrinius. Dirigentas – Aleksandras Anisimovas.

► Rugsėjo 26 d. muziejuje vyko tarptautinis mokslinis seminaras „Istorinių parkų ir sodų paveldas: atgaivinimas, pritaikymas ir priežiūra“. Rengėjai: Žemaičių dailės muziejus, Varšuvos miesto istorijos muziejus (Lenkija).

► Tą pačią dieną surengtas festivalio baigiamasis koncertas. Dalyvavo Liepojos filharmonijos simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas – Imantas Resnis, solistė – J. Heifetzo tarptautinio konkurso 2008 m. laureatė Justina Auškelytė (smuikas). Programoje: J. Sibelijaus koncertas smuikui ir orkestrui d-moll, W. A. Mozarto simfonija Nr. 41, C-dur („Jupiteris“).

► Rugsėjo 25 d. muziejuje atidaryta jubiliejinė Alfonso Dargio (1909–1996) grafikos darbų paroda.

■ **Žemaičių muziejuje „Alka“** birželio 13 d. atidaryta muziejaus darbuotojo Augustino Jonušo fotografijų paroda „Žemaitija ir jos jaunieji talentai“.

► Liepos 3 d. pristatyta archeologinė paroda „Žemaitijos archeologinių tyrinėjimų radiniai ir Lietuvos vardo tūkstantmetis“. Parodoje eksponuojami IV–XV amžių ginklai: ietigaliai, kalavijai, kovos peiliai ir kirviai iš tyrinėtų Žemaitijos archeologijos paminklų. Eksponuojami ir planai, fotografijos, iliustracijos (žemaičių ir kuršių karių X–XI amžių rekonstrukcijos piešiniai, žemaičių ir kuršių moterų IX–XII amžių drabužių ir papuošalų rekonstrukcijos piešiniai, pagal rastą archeologinę medžiagą ir kt. Dalis eksponuojamų ginklų Žemaitijoje buvo naudojami prieš tūkstantį metų. Parodą rengė ir pristatė archeologijos skyriaus vedėja Dalia Karalienė, vyr. muziejininkė Laimutė Valatkienė ir vyr. muziejininkas Antanas Kalviauskas.

► Liepos 3 d. atidaryta istorinė ekspozicija „Lietuva. Tūkstantmetis.

Žemaitija“. Eksponuojami originalūs XVII ir XVIII amžių žemėlapiai bei kopijos, ginklų kolekcijos dalis – švedų patranka, 1831, 1963 metų sukilimuose naudoti ginklai. Taip pat eksponuojami istorinių asmenybių portretai, S. Daukanto, L. Ivinskio ir kitų autorių leidiniai, rodoma knygų leidyba nuo XVIII iki XIX amžiaus. Lankytojai galėjo susipažinti su knygnešių veikla, pamatyti kontrafakcinę literatūrą, knygnešių lentas. Pirmojo pasaulinio karo laikotarpiu atspindi ginklai, vokiški ir rusiški pinigai. Tarpukario istorijos stende eksponuojami pirmieji lietuviški litai, apdovanojimo ženklai, pašto ženklai, foto atvirukai. Ekspoziciją rengė istorijos skyriaus vedėja Regina Bartkienė ir šio skyriaus vyr. muziejininkai Raimondas Petrikas ir Kęstutis Švėgždavičius.

► Liepos 10 d. atidaryta fotomenininko Romualdo Rakausko fotografijų paroda „Žydėjimas“ ir knyga „Romualdas Rakauskas“. Parodą pristatė R. Rakausko kolega Feliksas Kerpauskas. Apie fotomenininko kūrybą kalbėjo poetai Ieva Naglienė ir Vytautas Stulpinas. Parodos pristatymo renginį organizavo ir vedė Zita Dargaitė.

► Rugsėjo 13 d. Žemaičių muziejuje „Alka“ iškilmingai atidaryta XXV Lietuvos medalio kūrėjų stovykla „Medalis – valstybės istorijos, kultūros atminties ženklas“. Ji skiriama Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti. 12 Lietuvos menininkų ir žinoma Latvijos skulptorė prof. Mara Kalnina kūrė medalius, siekdami įprasminti stovyklos temą. Stovyklų jubiliejui įrengta ekspozicija, kurioje eksponuojami visų stovyklų medaliai, plakatai, lankstukai.

Medalio kūrėjams buvo surengtas seminaras, ekskursija po Telšių senamiesį, ekskursija lėktuvu virš Telšių. Seminarą vedė vyr. muziejininkas K. Švėgždavičius.

Stovyklos uždarymas ir sukurtų darbų pristatymas įvyko rugsėjo 29 d. Žemaičių muziejuje „Alka“. Stovykloje sukurta per 50 naujų medalių, lankstukas, katalogas, plakatai. Lankstuką, plakatus, kvietimus kūrė stovyklos dailininkas Martynas Gintalas. Prof. Petras Repšys savo medaliuose plėtoja mūsų valstybės skaudžias istorijos temas. Jo medaliuose – 1941 m. birželio sukilimas, 1949 m. vasario mėn. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos (LLKS) deklaracija, Sąjūdis, Romas Kalanta, Baltijos kelias. Skaistė Žilienė savo darbus skyrė Lietuvos kultūros žmonėms – Jonui Basanavičiui ir jo „Aušrai“, rašytojai Šatrijos Raganai. Klaipėdiečio Daniaus Drulio medaliuose – senoji istorija, ženklai, kovos, šventvietės ir kt. Beata Sietinšienė, Vytautas Mockaitis medalius skyrė Lietuvos tūkstantmečiui, Petras Gintalas – Kaunui ir jo burmistrui Jonui Vileišiui. Antano Olbuto medaliai išsiskiria savita plastika. Antanas Olbutas šiemet sukūrė medalius „Žuvusiems atminti“, „Nuolankumas“, „Modelis“, „Skrydis“, „Japonė“, „Sakmė apie kriauklę“, „Šešioliktoji tarptautinė Vilniaus ekslibrisų bienalė“. Dailininkas Stasys Leonas Makaraitis medaliuose įamžino Juozą Tumą-Vaižgantą, Antaną Macijauską ir stovyklą. Dailininkė iš Jelgavos Mara Kalnina medalius paskyrė Lietuvai, jos kultūrai ir šiemetinei medalininkų stovyklai. Pirmą kartą stovyklos darbe dalyvavo dailininkė Vitalija Micienė.

Parodoje taip pat eksponuojami šiemet mirusio žinomo menininko, ankstesnių stovyklų dalyvio, Edmundo Frėjaus darbai. Parodą pristatė menotyrininkė Salomėja Jastrumskytė.

Kasmet dailininkas, kūrybiškiausiai atspindėjęs temą, apdovanojamas stovyklos premija. Šiemetinės stovyklos laureate pripažinta dailininkė iš Vilniaus Skaistė Žilienė. Stovyklos rėmėjas architektas Algirdas Žebrauskas iš savo asmeninių lėšų skyrė premijas Marai Kalnina ir Sauliui Bertuliui.

► Muziejaus „Alka“ padalinyje, **Žemaitijos kaimo muziejuje**, rugsėjo 28 d. vyko renginys „Atsisveikinimas su vasara“. Koncertavo Telšių kultūros centro grupės „Smagratis“ ir „Gramafonas“. Po koncerto vyko gegužinė.

► Rugsėjo 25 d. vyko „Rudenėlio šventė“. Dalyvavo Telšių specia-

liosios mokyklos mokiniai ir mokytojai. Mokiniai demonstravo iš daržovių padarytas kompozicijas, skynė obuolius, iš rudeninių gėlių darė puokštes, žaidė žaidimus. Rudeninėmis gėrybėmis mokiniai pavaišino muziejaus žemaitukų veislės arklius.

■ **Europos parkas** birželio 29 d. pasirašė sutartį su Centrine projektų valdymo agentūra ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija dėl projekto „Liubavo buvusio dvaro sodybos vandens malūno restauravimo ir pritaikymo kultūros ir viešosioms reikmėms“ įgyvendinimo. Jį finansuoja Islandija, Lichtenšteinas ir Norvegija pagal Europos ekonominės erdvės finansinį mechanizmą ir bendrai finansuoja Lietuvos Respublika. Liubavo vandens malūnas pasižymi aukštu statybos darbų meistriškumu ir naudotų medžiagų bei įrengimų kokybe. Siekiant maksimaliai išsaugoti ir atskleisti vertingas objekto savybes, malūne bus įkurtas muziejus. Tai leis palaikyti pastato gyvybingumą ir pritaikyti jį kultūrinėms ir viešosioms reikmėms. Liubavo dvaro malūnas-muziejus praturtins turistinį maršrutą, jungiantį Europos parką, Europos centrą ir Struvės geodezinio lanko punktą.

► Rugsėjo 3 d. Europos parke vyko seminaras „Meno kūrinių atviroje erdvėje išsaugojimas: nuo diskusijų iki praktikos“. Projekto tikslas – spręsti meno kūrinių atvirose erdvėse išsaugojimo problemas, sujungiant įvairių specialistų žinias ir patirtį, bei paskleisti geros praktikos pavyzdžius visiems besidomintiems, kartu informuojant ir šviečiant visuomenę. Seminaro dalyviai turėjo galimybę pasidalyti patirtimi, kokių imtis priemonių, siekiant padidinti po atviro dangumi eksponuojamų meno kūrinių ilgaamžiškumą, atsparumą neigiamam aplinkos poveikiui, identifikuoti tinkamiausius restauravimo būdus.

■ **Genocido aukų muziejuje** liepos 27 d. pristatyta fotografijų paroda „Baltarusija: laikas ir vieta“. Renginyje dalyvavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) generalinė direktorė Birutė Burauskaitė, Lietuvos fotomenininkų sąjungos valdybos atsakingasis sekretorius Stanislovas Žvirgždas, baltarusių jaunimo iniciatyvos „StudAlliance“ koordinatorius Kirilas Atamančikas ir fotografijų autoriai – žinomi Baltarusijos fotokorespondentai Julija Daraškevič („Naša niva“) ir Sergejus Grycas („Associated Press“). Jų darytose įvairių metų nuotraukose vaizduojamas baltarusių gyvenimas, Baltarusijos kelias į nepriklausomybę ir savarankiškumą. Paroda muziejuje eksponuota iki rugpjūčio 30 d.

► Rugpjūčio 22 d., minint Molotovo–Ribentropo pakto 70-metį ir „Baltijos kelio“ 20-metį, prie buvusio KGB pastato vyko renginys, kurio metu atidengti ir pašventinti LGGRTC įrengti įamžinimo ženklai: memorialinis ženklas ant pastato sienos, nusakantis pastato paskirtį okupacijų metu, bei į grindinį įmontuota atminimo plokštė, skirta partizano Petro Vizbaro-Vapsvos žūties vietai įamžinti. Įamžinimo ženklus pašventino Šv. Pranciškaus Asyžiečio parapijos klebonas kun. Arūnas Peškaitis OFM.

► Rugpjūčio 22–23 d. vilniečiai ir miesto svečiai galėjo nemokamai apsilankyti Genocido aukų muziejuje.

► Muziejaus padalinyje, **Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse**, rugpjūčio 21 d. atidaryta Latvijos valstybinio archyvo paroda „Prahos pavasario ir Chartijos 77 atgarsiai Latvijoje ir kitose Baltijos šalyse“. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, užsienio šalių ambasadoriai, Seimo nariai, buvę laisvės kovotojai ir neginkluotojo pasipriešinimo dalyviai, daug kitų garbių svečių.

Paroda, kurioje nušviečiamas Komunistų partijos požiūris į vykius Čekoslovakijoje, disidentų veikla ir Baltijos tautų kelias į nepriklausomybę XX a. 9-ajame dešimtmetyje, Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse eksponuota iki rugpjūčio 31 d. Vėliau su ja galėjo susipažinti Genocido aukų muziejaus lankytojai.

► Rugsėjo 28 d. vyko Tuskulėnų aukų atminimo dienos minėjimas. Aukos pagerbtos Tuskulėnų rimties parko kolumbariume-koplyčioje, o Tuskulėnų dvaro oficineje buvo demonstruojamas naujas dokumentinis filmas „Tuskulėnų paslaptis“.

■ **Janinos Monkutės-Marks muziejus-galerija** rugsėjo 4 d. pakvietė lankytojus į tarptautinę parodą „Lėlių ir fėjų pasaulis“. Parodoje dalyvavo 37 garsūs, pripažinti ir talentingi menininkai – lėlių meistrai iš keturių šalių: Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Lietuvos ir Latvijos. Eksponuota per šimtą meniškų, originalių lėlių. Parodą rėmė Kėdainių rajono savivaldybė.

Lėlių meistrai jungiasi į įvairias gildijas, meno organizacijas, kad daugiau žmonių galėtų susipažinti su jų kūryba ir būtų lengviau ją realizuoti. Amerikoje menininkai buriasi į gerai žinomą EDAC konferenciją (antropomorfinės, reprezentacinės ir tradicinės lėlės arba ART lėlės iš Amerikos.). Amerikiečių lėlės yra pagamintos „apkerėtų menininkų“ instruktorių arba konferencijos dalyvių iš tekstilinės medžiagos kasmet vykstančioje New Mexico lėlių konferencijoje. Ši meno forma tyliai vystėsi apie 40 metų Amerikoje ir išsivystė į dramatinę meno formą. Lėlių vaizdas kaip mokymo priemonė, dekoratyvinės ikonos ir komunikacijos įrankis išaugo į daugiau formalizuotą ART dalinį. Šios meno formos išradinimas yra apribojamas tik talentu ir asmeniškumu menininko pajėgumu. Žiūrėdami į rezultatus, mes esame priblokšti dalyvių dvasiniu turtingumu ir įvairumu. Nuo „Show-girls“ iki istorinių figūrų kūryba pasilieka ta pati. Undinės ir nykštukai užlipa ant pastovų, kai fėjos slepiasi už gėlių.

Vienas iš geriausių šios organizacijos įvaizdžių yra tai, kiek daug laiko menininkės skiria auklėjimui. Šios konferencijos vyksta visose JAV vietovėse. „Užburtų lėlių“ menininkės supažindina publiką su dizainu ir technika“, – teigia Siuzi Butler (Suzy Butler).

Amerikos menininkų ekspoziciją Kėdainiuose kuravo lėlininkė Elizabeth Nagys. Iš viso 20 menininkų (18 amerikiečių ir 2 kanadietės) iš už Atlanto parodoje pristatė savo lėles ir lėles-sages.

Baltijos šalyse menininkai taip pat yra kai kurių meno organizacijų nariai. Didžioji dalis šios parodos dalyvių Lietuvos menininkų ir visos penkios latvės lėlininkės, dalyvavusios parodoje, yra įstojusios į neseniai įkurtą Baltijos gildiją. ■